

Commissie Dierenwelzijn – ethiek en Wetgeving

Het fokken met kooi- en volièrevogels

in relatie tot het beleid van de
Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers
ten aanzien van dierenwelzijn, diergezondheid
en dierenethiek.

Colofon

Auteur

Henk van der Wal

2020

Document 2020 DE&W 03

© 2020 [Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers](#)

De NBvV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de teksten uit deze monografie of de toepassing van de adviezen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de uitgever of auteur.

Printed on demand:

Bondsbureau [Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers](#)
Bergen op Zoom

Op de omslag:

Gouldamadine met jongen (natuurbroed) – fokker Harm Schroor
Foto: Henk van der Wal

Inhoudsopgave

Een woord vooraf	6
1. De Nederlandse wetgeving m.b.t. het houden, fokken en vertonen van kooi- en volièrevogels	
1.1.1 Een algemene Maatregel van Bestuur AMvB	8
1.1.2 Een ministeriële regeling m.r.	9
1.2 De wetgeving m.b.t. het houden van kooi- en volièrevogels	9
1.2.1 De Wet dieren	9
1.3 Het houden van dieren (kooi- en volièrevogels)	10
1.3.1 De intrinsieke waarde van dieren	10
1.3.2 Het houden van dieren	10
1.3.3 §2 Algemene huisvesting- en verzorgingsnormen	11
1.4 Het fokken met dieren (kooi- en volièrevogels)	12
1.5 Het vertonen van dieren	13
2. De regelgeving van de NBvV m.b.t het houden, fokken en vertonen van kooi- en volièrevogels	
2.1 Het beleid van de NBvV t.a.v. dierenwelzijn	14
2.2 Het Reglement van de NBvV t.a.v. de gezondheid en het welzijn van kooi- en volièrevogels	14
2.3 CODEX – avicultura – NBvV	17
2.4 De te houden vogelsoorten	19
2.5 Kennisoverdracht	20
2.6 Handboek Vogelverzorging	20
2.7 De houderijrichtlijnen	21
3. Dierenethiek	
3.1 De Themacommissie Dierenethiek	22
3.2 De 10 regels van LOUIS	23
3.3 Ethiek	24
3.4 De verantwoordelijkheid van de fokker	24
3.5 De zorgplicht van de fokker	24
4. Het hobbymatig fokken met kooi- en volièrevogels	
4.1 Fokrichtingen	25
4.2 Fokprogramma's	26
4.3 De indeling van de fokrichtingen	26
4.4 De opbouw van een eigen populatie	28
4.4.1 Een gesloten of een open populatie?	28
4.5 De fokwaarde van de populatie	28
4.6 De fokwaarde bepaald door een externe beoordeling	29
4.7 Afstammingsregistratie	29
4.8 Reproductievermogen	30

4.9	Surplusdieren	30
4.10	Inteelt	31
4.11	De overdrachtverklaring	31
Bijlage A	NBvV reglement ten aanzien van het hobbymatig fokken met kooi- en volièrevogels	32
Bijlage B	Beschrijving van een fokprogramma	34
Bijlage C	Voorbeeld van een fokprogramma	35

5. Kenmerken en buitenissige kenmerken

5.1	Het fokken van kooi- en volièrevogels met buitenissige kenmerken	38
5.2	Kenmerken	38
5.3	Het gedrag van een kenmerk	40
5.4	Buitenissige kenmerken	42
5.5	De belastingscategorieën	43
5.6	Fokverbod	44
5.7	Het toelaten tot een keuring van kooi- en volièrevogels	44
5.8	NBvV Erkenningsregeling voor een nieuwe kleurmutatie of een nieuw ras	45
5.9	Het niet toelaten tot een keuring van kooi- en volièrevogels	48
5.10	Aanvullende specifieke kenmerken	49

6. Dierenethische dilemma's rond het hobbymatig fokken met kooi- en volièrevogels

6.1	Kunstmatige inseminatie	51
6.2	Wet en regelgeving	52
6.3	Enquête	54
6.4	Wat zouden positieve argumenten kunnen zijn?	54
6.5	De voorwaarden voor uitvoering KI	55
6.6	Wat zijn negatieve argumenten?	55
6.7	Morele argumenten voor of tegen KI bij kooi- en volièrevogels	56
6.8	Praktijk en commercie	56
6.9	Genetische diversiteit	56
6.10	Het fokken van hybriden	57
6.11	KI bij bedreigde vogelsoorten	58
6.12	KI en het fokken van hybriden	60
6.13	De zienswijze van de Themacommissie Dierenethiek	61
6.14	Moraal	61
6.15	Beleving	62
6.16	Feiten	63
6.17	Samenvatting zienswijze	63

7. Dierenethiek in relatie tot het doden van kooi- en volièrevogels	
7.1 Dierenwelzijn	64
7.2 De publieke opinie	64
7.3 Wat bepaalt de Nederlandse wetgeving over het doden van dieren?	65
7.4 Vogelhouders, selectie en euthanasie	66
7.5 Zienswijze van de NBvV op het doden van vogels	67
7.6 Hoe mogen/moeten vogels worden gedood?	68
7.7 Door wie mogen/moeten vogels worden gedood?	69
7.8 Hoe voeren we de kadavers van gedode vogels af?	69
 8. Begrippen en definities	 70
 9. Geraadpleegde lectuur	 73

Een woord vooraf.

Het fokbeleid van NBvV geeft de spiegel weer van onze leden wat normaal bevonden wordt bij onze rassen en diergroepen. “Het ontdekken van de mogelijkheden der natuur om de kwaliteit van leven van onze leden te verbeteren” is de missie van NBvV. De bond heeft als doel ter genot en vreugde van de liefhebbers zelf, met uitsluiting van enig winstoogmerk, de instandhouding en verspreiding van soorten en/of rassen van vogels in Nederland te bewerkstelligen. De fokkerij van vogelsoorten en rassen gebeurt op een diervriendelijke wijze, en streeft naar het op een dierverantwoorde manier in standhouden en verbeteren van de soorten en rassen, alsmede het fokken van nieuwe soorten en rassen of variëteiten daarvan.

Meer dan voorheen worden wij als dierenliefhebbers geconfronteerd andere inzichten en soms met negatieve aanvallen op onze recreatieve activiteiten die gericht zijn op het hobbymatig houden van en fokken met huis- en hobbydieren.

In sommige gevallen worden we gedwongen in de tegenaanval te gaan, omdat de “buitenwacht” onvoldoende inzicht en kennis heeft in de wijze waarop wij onze vrijetijdsbesteding invullen.

Als Commissie Dierenwelzijn,-ethiek & Wetgeving van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers (afgekort NBvV) hebben we in de achterliggende jaren ons vooral toegelegd op het beleid van de NBvV ten aanzien van dierenwelzijn en dierenethiek te implementeren in alle samenwerkingsverbanden waaruit de NBvV is opgebouwd.

Vooraf de interne educatie en kennisoverdracht naar de leden van de NBvV heeft de grootste prioriteiten, waarbij de kennis van de Nederlandse wetgeving, de Europese verordeningen en de eigen regelgeving van de NBvV het uitgangspunt is.

De basiskennis rond het houden van kooi- en volièrevogels is vastgelegd in het onder auspiciën van de NBvV verschenen “Handboek Vogelverzorging”.

Daarnaast zijn inspelend op de actualiteit, meerdere monografieën geschreven over specifieke onderwerpen.

Deze onderwerpen ontstaan mede doordat wij als NBvV door de Nederlandse overheid in de gelegenheid worden gesteld deel te nemen aan relevante internetconsultaties.

Door ondeskundige en éézijdige, vaak negatieve reportages in de media, zoals in een televisie programma en de onvermijdelijke Kamervragen die daarna worden gesteld, gaat de minister van LNV in gesprek met de “stakeholders”.

Begin 2020 zijn twee onderwerpen op deze wijze actueel geworden:

Het fokken met huis- en hobbydieren;

Het doden van huis- en hobbydieren.

Een groep houderijorganisaties, waaronder de NBvV, hebben via een bestaand samenwerkingsverband, hun krachten gebundeld en besloten te komen tot een gezamenlijk beleidsstuk op beide onderwerpen.

Op initiatief van de voorzitter van de NBvV, dhr. K. Snijder, is de Commissie Dierenwelzijn, -ethiek & Wetgeving gevraagd een monografie samen te stellen op basis van de reeds binnen de NBvV bestaande monografieën in relatie tot het fokbeleid.

Uitgangspunt daarbij is naast de relevante wetgeving ook aan te geven hoe wij als NBvV het fokken, huisvesten en verzorgen van met kooi- en volièrevogels, het tentoonstellen van vogels, het omgaan met buitenissige kenmerken, het omgaan met dierenethiek en het doden van dieren hebben ingepast in het totale beleid ten aanzien van dierenwelzijn.

Maart 2020
Commissie Dierenwelzijn, -ethiek & Wetgeving NBvV
Afdeling Educatie en kennisoverdracht,
Themacommissie Dierenethiek,
Themacommissie Wetgeving.

Peer-review.

In het bijzonder willen wij als commissie dank zeggen aan collega's, die met hun nuttige opmerkingen het mogelijk hebben gemaakt, de originele versie te verbeteren.

1.1 De Nederlandse wetgeving met betrekking tot het houden, fokken en vertonen van kooi- en volièrevogels.

“Elke burger wordt geacht de wet te kennen”.

Dit is gemakkelijker gezegd dan gedaan.

Het suggereert dat iedereen zou weten wat er in de wet staat.

Wel is het zo dat na de reguliere afkondiging van de wet in de Staatscourant iedereen geacht wordt daar kennis van te nemen.

Onbekendheid met het bestaan of de inhoud van de wet vormt nooit een verontschuldiging voor overtreding van die wet en kan ingeval van strafbepaling dan ook niet leiden tot straffeloosheid¹.

Deze bepaling is ook van toepassing op de vogelliefhebber, zeker waar het de relevante wetten betreffen die uitgevaardigd zijn in het kader van de gezondheid en het welzijn van vogels.

Het accent ligt daarbij bij het aankopen, verkopen, houden, fokken en tentoonstellen van kooi- en volièrevogels.

“De wet” is een verzamelnaam voor alle wetten die in Nederland van kracht zijn.

Wetten zijn geschreven rechtsregels. Het begrip “wet” kan in formele zijn worden uitgelegd als een (gezamenlijk) besluit genomen en kenbaar gemaakt volgens de daartoe vastgelegde procedure door een bevoegd orgaan, de formele wetgever genoemd.

Een wet kan niet alles tot in detail regelen.

Daarom staat in een wet vaak aangegeven welke zaken nog nader uitgewerkt moeten worden.

Een dergelijke nadere uitwerking kan op twee manieren plaats vinden:

een Algemene Maatregel van Bestuur, AMvB

een ministeriële regeling, mr. Een besluit (bijvoorbeeld Wet Dieren, Besluit Houders van Dieren)

Het resultaat is dan dat naast de wettekst nog diverse besluiten en regelingen met ieder hun afzonderlijke teksten als losse delen aan een wet hangen.

1.1.1 Een Algemene Maatregel van Bestuur, AMvB.

Een Algemene Maatregel van Bestuur is een besluit van de regering waarin de inhoud van een wet nader is uitgewerkt². Een AMvB wordt zonder medewerking van Eerste en Tweede Kamer gemaakt.

Een AMvB hoeft niet in de Tweede en Eerste Kamer te worden behandeld. Daarmee is het een versnelde vorm van wetgeving.

Soms wordt een ontwerp-AMvB toch aan de Tweede en Eerste Kamer voorgelegd.

Dit heet een “voorhangprocedure”.

De Kamers kunnen de betrokken minister dan vragen om alsnog wijzigingen in de ontwerp-AMvB op te nemen. De minister moet dit doen voor hij de ontwerp-AMvB naar de Raad van State stuurt.

¹ nl.wikipedia.org/wiki/Wet

² www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wetgeving

1.1.2 Een Ministeriële regeling, m.r.

Een ministeriële regeling is een regeling, gemaakt door een minister, waarin de inhoud van een wet nader is uitgewerkt. Een ministeriële regeling wordt gemaakt zonder medewerking van de ministerraad, Raad van State en beide Kamers. Een ministeriële regeling is dus sneller in te voeren dan een AMvB. Die snelheid is mogelijk omdat een ministeriële regeling vaak een verdere uitwerking van een AMvB is.

1.2 De wetgeving m.b.t. het houden van kooi- en volièrevogels.

Voor de vogelliefhebber zijn ten aanzien van het hobbymatig houden van kooi- en volièrevogels drie Nederlandse wetten belangrijk:

Gezondheid- en welzijnswet voor dieren 1992 – gedeeltelijk

Wet dieren 2011

Wet natuurbescherming 2015

Aan deze drie wetten hangen de nodige AMvB's. en besluiten.

Daarnaast moeten leden van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers zich conformeren aan het bondsbeleid ten aanzien van de gezondheid en het welzijn van kooi- en volièrevogels. Dit beleid is in meerdere reglementen en regelingen vastgelegd bij de bond zelf.

1.2.1 De Wet dieren.

Deze wet is sinds 2014 van kracht en bevat een aantal voorschriften die ten aanzien van het hobbymatig houden van en fokken met kooi- en volièrevogels, die mede van invloed zijn op de wijze waarop de leden van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers hun hobby uitoefenen.

De belangrijkste bepalingen voor de aviculturisten hebben betrekking op:

1. het houden van dieren;
2. het fokken met dieren;
3. het vertonen van dieren.

De Wet dieren beschrijft op hoofdlijnen de wettelijke bepalingen rond bovengenoemde items. De aanvullende details staan omschreven in het bijbehorende AMvB met als titel "Besluit houders van dieren". Dit Besluit is ook in 2014 van kracht geworden.

In paragraaf 1 Algemeen, van de Wet dieren wordt niet nader omschreven wat wetmatig onder het begrip "dieren" wordt verstaan.

Hoofdstuk 1 Algemeen, in het Besluit houders van dieren geeft een omschrijving van de begripsbepaling "gezelschapsdier".

Hiertoe worden gerekend: zoogdier, vogel, vis, reptiel of amfibie (herpeten), bestemd om te houden voor liefhebberij of gezelschap.

De kooi- en volièrevogels gehouden door de leden van de NBvV of waarmee wordt gefokt worden als totale groep gerekend tot gezelschapsdieren.

De reikwijdte van de wet wordt omschreven in artikel 1.2:

“Het bij en krachtens deze Wet dieren gestelde over dieren is van toepassing op gehouden dieren, voor zover niet anders is bepaald.

Gezelschapsdieren vallen ook onder de reikwijdte van de Wet dieren.

1.3 Het houden van dieren (kooi- en volièrevogels).

Bij het benoemen van de wettelijke voorwaarden voor het houden van dieren, in ons geval het hobbymatig en duurzaam houden van kooi- en volièrevogels, wordt in de Wet dieren stil gestaan bij de intrinsieke waarde van dieren.

1.3.1 De intrinsieke waarde van dieren.

Artikel 1.3. Wet dieren.

1. De intrinsieke waarde van het dier wordt erkend.
2. Onder erkenning van de intrinsieke waarde als bedoeld in het eerste lid wordt verstaan erkenning van de eigen waarde van dieren, zijnde wezens met gevoel.
Bij het stellen van regels bij of krachtens deze wet, en het nemen van op die regels gebaseerde besluiten, wordt ten volle rekening gehouden met de gevolgen die deze regels of besluiten hebben voor deze intrinsieke waarde van het dier, onverminderd andere gerechtvaardigde belangen.
Daarbij wordt er in elk geval in voorzien dat de inbreuk op de integriteit of het welzijn van dieren, verder dan redelijkerwijs noodzakelijk, wordt voorkomen en dat de zorg die de dieren redelijkerwijs behoeven is verzekerd.
3. Voor de toepassing van het tweede lid wordt tot de zorg die dieren redelijkerwijs behoeven in elk geval gerekend dat dieren zijn gevrijwaard van:
 - a) dorst, honger en onjuiste voeding;
 - b) fysiek en fysiologisch ongerief;
 - c) pijn, verwonding en ziektes;
 - d) angst en chronische stress;
 - e) beperking van hun natuurlijk gedrag;voor zover zulks redelijkerwijs kan worden verlangd. Hierbij speelt de omgeving, waar de vogels gehouden worden een grote rol.

1.3.2 Het houden van dieren.

De Wet dieren omschrijft de wettelijke voorwaarden waaronder dieren mogen worden gehouden. Waar het kooi- en volièrevogels betreffen zijn de volgende bepalingen van toepassing:

Artikel 2.2. Wet dieren.

1. Het is verboden dieren te houden die niet behoren tot door Onze Minister aangewezen diersoorten of diercategorieën.
2. Bij algemene maatregel van bestuur worden de criteria vastgesteld op grond waarvan Onze Minister diersoorten of diercategorieën, bedoeld in het eerste lid, aanwijst.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden geregeld dat het verbod, bedoeld in het eerste lid, slechts van toepassing is op één of meer dierklassen.
4. De hoofdstukken 6, 7 en 8 van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing op de aanwijzing, bedoeld in het eerste lid.

5. Het is verboden dieren te houden waarbij in strijd met het bepaalde bij of krachtens artikel 2.25 substanties zijn toegepast.
6. Het is verboden bij ministeriële regeling aangewezen dieren te houden. Een dier als bedoeld in de eerste volzin wordt aangewezen indien het een gevaar kan opleveren voor mens of dier.
7. Het is verboden dieren behorende tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen diersoorten of diercategorieën van het ouderdier te scheiden voordat die dieren een bij die maatregel vastgestelde leeftijd hebben bereikt.
8. Het is houders van dieren verboden aan deze dieren de nodige verzorging te onthouden.

Artikel 2.2 verwijst naar algemene maatregelen van bestuur.

Deze zijn vastgesteld in het “**Besluit houders van dieren**”.

In § 2 Algemene huisvesting- en verzorgingsnormen van dit Besluit wordt nadere invulling gegeven op het houden van dieren, het verzorgen en de huisvesting.

1.3.3 § 2 Algemene huisvesting- en verzorgingsnormen.

Artikel 1.5 Reikwijdte.

Deze paragraaf is van toepassing op zoogdieren, reptielen, amfibieën, vogels en vissen.

Artikel 1.6 Houden van dieren.

1. De bewegingsvrijheid van een dier wordt niet op zodanige wijze beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht.
2. Een dier wordt voldoende ruimte gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften.
3. Een dier wordt, indien het niet in een gebouw wordt gehouden, bescherming geboden tegen slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's en zo nodig roofdieren.
4. De houder van een dier dat in een gebouw of kooi wordt gehouden, draagt er zorg voor dat het dier daaruit niet kan ontsnappen.

Artikel 1.7 Verzorgen van dieren..

Degene die een dier houdt, draagt er zorg voor dat een dier:

- a. wordt verzorgd door een persoon die beschikt over de voor die verzorging nodige kennis en vaardigheden;
- b. slechts onder de hoede wordt gesteld van een persoon die kennelijk tot de verzorging in staat is;
- c. dat ziek of gewond lijkt onmiddellijk op passende wijze wordt verzorgd;
- d. een toereikende behuizing heeft onder voldoende hygiënische omstandigheden;
- e. een voor dat dier toereikende hoeveelheid gezond en voor de soort en de leeftijd geschikt voer krijgt toegediend op een wijze die past bij het ontwikkelingsstadium van het dier;
- f. toegang heeft tot een toereikende hoeveelheid water van passende kwaliteit of op een andere wijze aan zijn behoefte aan water kan voldoen;
- g. voldoende verse lucht of zuurstof krijgt.

Artikel 1.8 Behuizing

1. Een ruimte waarin een dier wordt gehouden, wordt voldoende verlicht en verduisterd om aan de ethologische en fysiologische behoeften van het dier te voldoen.

2. Behuizingen, waaronder begrepen de vloer, waarin een dier verblijft en inrichtingen voor de beschutting voor een dier zijn op zodanige wijze ontworpen, gebouwd en onderhouden dat bij de dieren geen letsel of pijn wordt veroorzaakt en bevatten geen scherpe randen of uitsteeksels waaraan het dier zich kan verwonden.

3. In de ruimte waarin een dier wordt gehouden, worden geen materialen en, in voorkomend geval, bodemdekking gebruikt die ongeschikt of schadelijk zijn voor het dier.

4. De materialen, bedoeld in het derde lid, kunnen eenvoudig worden gereinigd en ontsmet.

1.4 Het fokken van dieren (kooi- en volièrevogels).

De Wet dieren beschrijft in artikel 2.6 de voorwaarden voor het fokken van dieren.

Artikel 2.6. Fokken van dieren

1. [Dit lid is nog niet in werking getreden.]

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voor het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, regels worden gesteld voor bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën die betrekking hebben op onder meer:

- a. een verbod op het fokken of het voor de fok gebruiken van:
 - 1°. dieren die beschikken over een bepaalde aandoening die, of een uiterlijk kenmerk dat, de gezondheid of het welzijn van het dier of de nakomelingen van het dier kan aantasten;
 - 2°. dieren die een gevaar kunnen opleveren voor de veiligheid van mens of dier, en
 - 3°. andere bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aangewezen dieren, diersoorten of diercategorieën;
- b. de methode van fokken, waaronder een verbod op bepaalde methoden van fokken;
- c. het voorafgaand aan het fokken door de fokker te verrichten of te doen verrichten onderzoek bij dieren waarmee wordt gefokt naar de aanwezigheid van aandoeningen die de gezondheid of het welzijn van de dieren of de nakomelingen van die dieren kunnen aantasten;
- d. hygiëne, het voorkomen van de verspreiding van dierziekten, zoönosen en ziekteverschijnselen, en het weren van ziekteverwekkers;
- e. het aantal nesten dat dieren gedurende een bepaalde periode krijgen, en
- f. de bij te houden en over te leggen gegevens.

3. [Dit lid is nog niet in werking getreden.]

Het Besluit houders van dieren geeft in artikel 3.4, gewijzigd op 17 juni 2014, onderstaande voorwaarden:

Artikel 3.4 Fokken met gezelschapsdieren

1. Het is verboden te fokken met gezelschapsdieren op een wijze waarop het welzijn en de gezondheid van het ouderdier of de nakomelingen wordt benadeeld.

2. In ieder geval wordt bij het fokken, bedoeld in het eerste lid, voor zover mogelijk voorkomen dat:

- a. ernstige erfelijke afwijkingen en ziekten worden doorgegeven aan of kunnen ontstaan bij nakomelingen;

- b. uiterlijke kenmerken worden doorgegeven aan of kunnen ontstaan bij nakomelingen die schadelijke gevolgen hebben voor welzijn of gezondheid van de dieren;
- c. ernstige gedragsafwijkingen worden doorgegeven aan of kunnen ontstaan bij nakomelingen;
- d. voortplanting op onnatuurlijke wijze plaatsvindt;
- e. het aantal nesten of nakomelingen dat een gezelschapsdier krijgt de gezondheid of het welzijn van dat dier of de nakomelingen benadeelt.

1.5 Het vertonen van dieren (kooi- en volièrevogels).

Het vertonen van dieren of het tentoonstellen van kooi- en volièrevogels is een jaarlijks hoogtepunt voor iedere vogelliefhebber die hobbymatig met vogels fokt.

Voorafgaande aan de tentoonstelling worden ingeschreven vogels gekeurd door daartoe bevoegde keurmeesters. Tijdens deze keuring wordt de schoonheid en vooral de fokwaarde van de vogels beoordeeld.

De Wet dieren heeft onderstaande beperkingen vastgesteld:

Artikel 2.16. Vertoning dieren

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het houden van keuringen, tentoonstellingen en andere gelegenheden of inrichtingen waar dieren worden gehouden en aan het publiek worden getoond wegens recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen onder meer betrekking hebben op:
 - a. een verbod op het met bepaalde dieren deelnemen aan een tentoonstelling;
 - b. een verbod op het toelaten van bepaalde dieren tot een tentoonstelling, een gelegenheid of een inrichting;
 - c. hygiëne, het voorkomen van de verspreiding van dierziekten, zoönosen en ziekteverschijnselen, en het weren van ziekteverwekkers;
 - d. de bevordering van de instandhouding van diersoorten, en informatie en educatie met betrekking tot de tentoongestelde diersoorten.
3. Het is verboden deel te nemen aan tentoonstellingen of keuringen met dieren waarbij een bij artikel 2.8 verboden lichamelijke ingreep is verricht.
4. Het is verboden dieren waarbij een bij artikel 2.8 verboden lichamelijke ingreep is verricht, tot een tentoonstelling of keuring toe te laten.

Artikel 2.8 handelt over dieren waarbij diergeneeskundige ingrepen zijn verricht.

Houderijorganisaties hebben het gehele proces rond de praktische uitvoering van de keuring en het tentoonstellen vastgelegd in eigen reglementen en regelingen. Ook zorgen deze houderijorganisaties voor interne handhaving.

2.De Regelgeving van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers met betrekking tot het houden, fokken en vertonen van kooi- en volièrevogels.

2.1 Het beleid van de NBvV t.a.v. dierenwelzijn.

Het beleid van de NBvV ten aanzien van het houden van kooi- en volièrevogels heeft als basis de relevante Nederlandse wetgeving en Europese verordeningen.

Om de dagelijkse praktijk van het houden van en fokken met kooi- en volièrevogels te kunnen toetsen aan de nu van kracht zijnde wettelijke bepalingen, zijn in de afgelopen periode diverse bestaande reglementen en regelgevingen van de NBvV tekstueel aangepast en in overeenstemming gebracht met het beleid dat gevoerd wordt ten aanzien van de gezondheid en het welzijn van kooi- en volièrevogels.

Het beleidsonderdeel “Dierenwelzijn” is vastgesteld in een Reglement en een Uitvoeringsreglement

Het actueel houden van de Reglementen en regelgeving van de NBvV op het gebied van dierenwelzijn en dierenethiek is taakstellend neergelegd bij de Commissie Dierenwelzijn, -ethiek & Wetgeving NBvV. (afgekort tot de DE&W).

2.2 Reglement van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers ten aanzien van de gezondheid en het welzijn van kooi- en volièrevogels.

Artikel 1. Uitgangspunten.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers (afgekort tot NBvV) wenst haar beleid te formuleren ten aanzien van dierenwelzijn bij het houden van vogels als gezelschapsdieren. Het houden van, het fokken met, en tentoonstellen, dient op een duurzame, diervriendelijke, en hobbymatige wijze te geschieden.

Zij geeft aan dit beleid invulling door het te baseren op de Nederlandse en Europese wet- en regelgeving voor zover deze van toepassing is op het hobbymatig houden van vogels.

Daar waar mogelijk en of noodzakelijk zal de NBvV vanuit haar wens om zelfregulerend op te treden, haar verantwoordelijkheid nemen en zelfsturend, adviserend, regulerend en controlerend naar haar leden zijn.

Artikel 2. Vogels als gezelschapsdieren.

De NBvV richt haar beleid in hoofdzaak op vogels die aangemerkt worden als gezelschapsdieren en derhalve bestemd zijn voor liefhebberij of gezelschap.

Artikel 3. Duurzaam houden van vogels.

Duurzaam wil zeggen dat we de aarde waarop we leven minimaal zo willen overdragen aan de volgende generatie, zoals wij haar van de generatie die voor ons was hebben overgedragen gekregen.

De NBvV streeft er naar om alle vogelsoorten gehouden als gezelschapsdier voor de avicultuur te behouden.

Artikel 4. Verantwoord houden van vogels.

De NBvV draagt een beleid uit dat is gericht op het verantwoord houden van vogels. Het uitgangspunt is om op een manier om te gaan met vogels dat deze optimaal worden verzorgd en dat de liefhebber de hobby zo beleeft dat hij een bijdrage levert aan de natuur. Bij het houden van mutanten en vogels, die niet meer in de vrije natuur overleven wordt de leefomstandigheden aangepast, zodat de intrinsieke waarde van deze vogels niet aangetast wordt.

Artikel 5. Diervriendelijk houden van vogels.

Het beleid van de NBvV is er op gericht dat haar leden op een diervriendelijke wijze hun hobby uitoefenen. Dit wil zeggen dat de liefhebbers zijn vogels zo huisvest, verzorgt en fokt dat de belangen van de vogels niet worden geschaad.

Artikel 6. De huisvesting van vogels.

De huisvesting van voliëre- en kooivogels moet voldoende ruimte bieden om natuurlijk gedrag mogelijk te maken. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen gedomesticeerde soorten en soorten welke nog dicht bij de natuur staan. Te denken valt hierbij aan de eerste en tweede generatie vogels, die door de vogelliefhebbers worden gehouden.

Artikel 7. De verzorging van vogels.

Het beleid van de NBvV is gericht op het zo optimaal verzorgen van de vogel, zodat de gezondheid en de conditie gewaarborgd blijft.

Artikel 8. Het fokken met vogels.

Iedere vogelliefhebber, aangesloten als lid bij de NBvV, hoort minimaal twee exemplaren van een zelfde soort te houden. Dit om de vogels te socialiseren en gewend te laten aan de omgang met soortgenoten. Daarnaast moeten de vogelsoorten ruimschoots de kans krijgen om tot voortplanting te komen.

Artikel 9. Registratie en identificatie

Het beleid van de NBvV richt zich op het ringen van alle vogels die in voliëres en of broedkooien en dergelijke worden geboren met een gesloten vaste pootring. Dit als enige bewijs dat de vogel door een vogelliefhebber gefokt is. Het ringen met een gesloten pootring van een jonge vogels is niet in alle gevallen een wettelijke verplichting, maar is de aanbevolen richtlijn van de NBvV voor haar leden.

Artikel 10. Het tentoonstellen van vogels.

Het tentoonstellen van vogels heeft als doel het (laten) beoordelen van vogels door een deskundige. Daarnaast is een tweede doel en wel het bieden aan het publiek om de ingezonden vogels te bezichtigen.

Beide doelen mogen het welbevinden van de vogel niet schaden. Dat betekent dat de duur van de beoordeling en de tentoonstelling afgestemd is op het welbevinden van de vogels.

Artikel 11. Verkoop en aankoop van vogels.

Verenigingen, aangesloten bij de NBV, maar ook de NBvV zelf, organiseren vogelbeurzen, al dan niet gekoppeld aan een tentoonstelling. De NBvV heeft richtlijnen opgesteld waar een organisatie zich aan dient te houden. Deze richtlijnen zijn weergegeven in het reglement; Regels voor het houden van een vogelmarkt of vogelbeurs zijn opgenomen in het Bondvademecum.

Artikel 12. Het transport van vogels naar evenementen.

Vervoer van vogels naar en van een vogelmarkt, vogelbeurs of een tentoonstelling, moeten in transportkooien ondergebracht worden, dat het optreden van stresssituaties geminimaliseerd is

Artikel 13. Toezicht op naleving van dit reglement.

De controle op naleving van dit reglement is in geval van een keuring, tentoonstelling, vogelmarkt of vogelbeurs de verantwoordelijkheid van de organisator van dat evenement. Deze controle wordt uitgevoerd door toezichthouders en of controleurs welke door de NBvV zijn aangewezen. Verenigingen of andere organisaties welke hun evenement organiseren onder auspiciën van de NBvV en als zodanig zijn gecertificeerd met het NBvV-keurmerk, verliezen hun keurmerk als zij de bepalingen van dit reglement en het uitvoeringsbesluit niet opvolgen.

Bij een aanleiding worden leden van de NBvV gecontroleerd op naleving van de voorschriften van dit reglement. Bij voortdurend in gebreke blijven van het opvolgen van dit reglement en het uitvoeringsbesluit worden leden opgeroepen bij de tuchtcommissie van de NBvV te verschijnen.

Bij dit reglement behoort het " Uitvoeringbesluit" van het Reglement van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers ten aanzien van de gezondheid en het welzijn van volière- of kooivogels.

2.3 Codex voor het hobbymatig houden van en fokken met kooi- en volièrevogels door leden van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers.

Na het vastleggen van het Reglement van de NBvV ten aanzien van de gezondheid en het welzijn van kooi- en volièrevogels en het bijbehorende Uitvoeringsbesluit, is een dierenwelzijn beleid vanuit de bond ontwikkeld, maar belangrijker is hoe de leden zich conformeren aan dit beleid.

Om dit beleid te realiseren zijn normen en waarden gedefinieerd van waaruit het hobbymatig houden van en fokken met kooi- en volièrevogels op een verantwoorde manier plaats vindt.

CODEX – avicultura – NBvV.

De **CODEX** is het document waarin de na te streven normen en waarden zijn vastgelegd. Op basis van deze Codex gaan de leden van de NBvV om met de regelgevingen die voortvloeien uit het dierenwelzijn beleid van de NBvV.

AVICULTUUR is het houden van en of het fokken met vogelsoorten in een beschermde, gesloten, omgeving en onder een gecontroleerd milieu binnen die omgeving.

Dier ethische overwegingen zijn daarbij: verlies van biotoop en habitat, bedreigde leefomstandigheden, ontbreken van beschermende maatregelen, instandhouding van de biodiversiteit, educatie en recreatie.

De Missie van de NBvV

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is de organisatie in Nederland met meeste aantal leden en aantal dieren op het gebied van actief hobbymatig en duurzaam houden van volière- of kooivogels als gezelschapsdieren.

De bond wordt gevormd door gespecialiseerde en niet-gespecialiseerde vogelliefhebbers die zich aansluiten om met de geboden faciliteiten van de bond optimaal de hobby uit te oefenen.

De doelstelling van de bond richt zich op drie pijlers:

- het bieden aan zoveel mogelijk vogelliefhebbers zich bij de bond aan te sluiten;
- het bevorderen binnen de kaders van de huidige wet- en regelgeving ten aanzien van dieren, vogels te houden als gezelschapsdieren;
- het bevorderen van kennis- en informatieoverdracht naar haar leden waardoor zij in staat zijn hun vogels hobbymatig en duurzaam te houden, met in achtneming van de normen en waarden op het gebied van gezondheid en welzijn van hun vogels.

Verantwoording.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers erkennen de intrinsieke waarde van de hobbymatig gehouden volière- of kooivogels.

In erkenning ligt de basis van het beleid van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers ten aanzien van gezondheid en welzijn van volière- of kooivogels.

Dit beleid is tevens beschreven in de Missie van de bond.

Zorgplicht.

Als lid van de bond conformeert de vogelhouder zich aan het beleid van de bond.

Leden zijn zich bewust van de zorgplicht ten aanzien van hun volière- of kooivogels.

Handelingen of nalaten van handelingen, die de gezondheid en het welzijn van de vogels belasten, moeten achterwege blijven

Het houden van vogels.

Het houden van vogels door zowel niet-gespecialiseerde als gespecialiseerde vogelliefhebbers heeft als basis het scheppen van voorwaarden ten aanzien van huisvesting en verzorging dat:

- het natuurlijk gedrag van de vogelsoort niet in gevaar komt;
- huisvesting in overeenstemming is met de grootte van de vogel en of het aantal vogels dat in een ruimte wordt gehouden;
- het aanbod van vers voedsel, afgestemd op de vogelsoort, dagelijks toereikend is;
- de vogels toereikend de beschikking hebben over vers drinkwater;
- de hygiëne in acht worden genomen en daarvoor faciliteiten aanwezig zijn.

Socialisatie.

Vogels zijn sociale dieren.

Het beleid van de bond is gericht op het in staat stellen de gehouden volière- of kooivogels zich te socialiseren en gewend te raken aan omgang met soortgenoten.

De bond bepleit het houden van minimaal twee exemplaren van een zelfde vogelsoort in één huisvesting.

Het fokken met vogels.

Fokken met volière- of kooivogels is het door de mens selecteren en volgens een schema laten paren van vogels, met als doel de zichtbare eigenschappen voor de volgende generaties in stand te houden.

Het fokdoel is streven naar verandering afhankelijk van het doel waarom de vogelsoort door de mens wordt gehouden.

Het fokken met vogelsoorten, die niet onderhevig zijn aan een langdurig domesticatieproces en daarom als nominaat vorm (wildvorm) voorkomen heeft de voorkeur.

Veel bedreigde en of beschermde vogelsoorten worden zo voor de avicultuur behouden.

Een aantal Speciaalclubs binnen de NBvV hebben dit fokbeleid in hun reglementen opgenomen.

Bij vogelsoorten die een langdurig domesticatietraject hebben doorlopen zijn door gericht fokken veranderd in de zang van de mannetjes of in de oorspronkelijke uiterlijke kenmerken. Hieruit zijn zelfstandige rassen ontstaan.

Ook zijn op deze wijze veranderingen opgetreden in de verdeling van kleurstoffen in de bevedering.

Het fokken van rassen en kleurmutaties hoeft geen nadelige invloed te hebben op de gezondheid en het welzijn van de nakomelingen als de fokkers voldoende kennis omtrent erfelijke eigenschappen hebben in hun uiterlijk.

Fokken met kooi- of volièrevogels is voorbehouden aan gespecialiseerde vogelliefhebbers.

Basiskennis van de anatomie, fysiologie en gedragskenmerken, die de gezondheid en het welzijn van de ouderdieren en hun nakomelingen benadelen is noodzakelijk.

Bij het fokken met volière- of kooivogels moet voorkomen worden dat:

- ernstige erfelijke afwijkingen en ziekten aan nakomelingen worden doorgegeven;
- uiterlijke kenmerken met schade voor welzijn en gezondheid worden doorgegeven aan of ontstaan bij nakomelingen;
- het aantal broedronde van een vogel per broedseizoen de gezondheid en het welzijn van de broedende vogel benadeelt.

Het fokken van hybriden.

Het is mogelijk met vogels te fokken, die niet tot dezelfde soort en of familie behoren.

Deze nakomelingen worden hybriden genoemd.

In veel gevallen zijn hybriden onvruchtbaar en geschaad in hun natuurlijk gedrag. Als ze om deze reden worden losgelaten zal faunavervalsing optreden.

Vruchtbare nakomelingen worden ingezet om erfelijke eigenschappen van de ene soort naar de andere over te brengen. Op deze wijze worden genen overgebracht tussen soorten vogels. Dit wordt door de fokkers genetische manipulatie genoemd.

Door import beperking van uitheemse vogelsoorten moeten we zuinig zijn op alle exemplaren van uitheemse vogelsoorten, die particulieren en de georganiseerde vogelliefhebbers houden. De NBvV is van mening dat fokken van hybride vogels bij voorkeur niet gewenst is.

2.4 De te houden vogelsoorten.

De leden van de NBvV richten zich op het hobbymatig en duurzaam houden van en fokken met kooi- en volièrevogels.

De Wet dieren omschrijft de wettelijke voorwaarden, hoe dieren worden gehouden. Voor kooi- en volièrevogels zijn de volgende bepalingen van toepassing:

Artikel 2.2. Wet dieren.

1. Het is verboden dieren te houden die niet behoren tot door Onze Minister aangewezen diersoorten of diercategorieën.
2. Bij algemene maatregel van bestuur worden de criteria vastgesteld op grond waarvan Onze Minister diersoorten of diercategorieën, bedoeld in het eerste lid, aanwijst.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden geregeld dat het verbod, bedoeld in het eerste lid, slechts van toepassing is op één of meer dierklassen.

In afgelopen jaren heeft de Nederlandse overheid diverse trajecten ingezet om een “Huis- en Hobbydierenlijst” voor zoogdieren op te stellen.

Op deze lijst komen de soorten zoogdieren die door Nederlanders gehouden mogen worden. Dit traject is nog niet afgerond.

Ook voor vogels wordt een dergelijke “Huis- en Hobbydierenlijst” opgesteld.

Vooruitlopend heeft de NBvV een inventarisatie³ gemaakt van de vogelsoorten die aantoonbaar haar leden in de vogelverblijven houden.

Gelijktijdig is een inventarisatie gemaakt van in Nederland gepubliceerde fokverslagen⁴.

³ H.K. van der Wal, *De kooi- en volièrevogels als huisdier, een ornithologisch onderzoek naar de biodiversiteit aan kooi- en volièrevogels die bij vogelliefhebbers in Nederland worden gehouden. onderzoekperiode 2002 tot 2020*, uitg. NBvV,

⁴ H.K. van der Wal, *Bronvermelding van fokverslagen die zijn gepubliceerd in tijdschriften van diverse Nederlandse vogelbonden en de bij deze bonden aangesloten specialistenverenigingen, onderzoekperiode 1974 tot 2020*. uitg. NBvV.

2.5 Kennisoverdracht.

In artikel 1.7 (Besluit ouders van dieren) is het volgende vastgelegd:

Degene die een dier houdt, draagt er zorg voor dat een dier:

- a. wordt verzorgd door een persoon die beschikt over de voor die verzorging nodige kennis en vaardigheden;
- b. slechts onder de hoede wordt gesteld van een persoon die kennelijk tot de verzorging in staat is;
- c. dat ziek of gewond lijkt onmiddellijk op passende wijze wordt verzorgd;

Hier staat de wettelijke verplichting dat alleen met kennis kooi- en volièrevogels gehouden mogen worden, zeker als het fokken met deze vogelsoorten een onderdeel van de hobby is.

Het bevorderen van kennis- en informatieoverdracht naar haar leden toe om vogels hobbymatig en duurzaam te houden vormt één van de drie pijlers waarop de statutaire doelstelling van de NBvV is gebouwd. Gezondheid en het welzijn van vogels staat daarbij voorop.

Deze kennis- en informatieoverdracht wordt gerealiseerd:

- door lezingen en onderwijs tijdens ledenvergaderingen van de plaatselijke afdelingen. Op deze wijze worden jaarlijks 100.000 manuren besteed aan kennisoverdracht. De afdelingen besteden op jaarbasis € 120.000 aan opleidingskosten.
- via het maandblad *Onze Vogels*. Ornithologische artikelen en fokverslagen zorgen voor verbreding van algemene kennis rond het houden van vogels. In ieder nummer is ruimte gereserveerd voor bondsmededelingen.
- door het geven van opleidingstrajecten. Niet alleen opleidingen voor keurmeesters worden beleidsmatig aangestuurd, maar ook opleidingen voor gespecialiseerde vogelliefhebbers en voor toezichthouders worden beleidsmatig ondersteund. Deze vorm van educatie en kennisoverdracht wordt verzorgd door leden van de Commissie Dierenwelzijn, -ethiek & Wetgeving NBvV.
- En vind zowel mondeling als schriftelijk plaats. Vooral via vergaderingen van de diverse samenwerkingsverbanden, waar terugkoppeling naar hun achterban plaats vindt.
- Via periodiek verschijnende nieuwsbrieven. Deze nieuwsbrieven bereiken alle bestuurders en de leden binnen de NBvV.
- via de website van de bond NBvV. Vanaf de website zijn diverse formulieren e.d. te downloaden, zoals b.v. standardeisen voor diverse vogelsoorten.

2.6 Handboek Vogelverzorging.

Onder auspiciën van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is het Handboek Vogelverzorging⁵ uitgegeven met als subtitel: De basiskennis voor hobbymatige houder en fokker van kooi- en volièrevogels als gezelschapsdieren.

Aan de hobbymatige vogelliefhebber worden steeds meer eisen gesteld. Niet alleen aan hun praktische vaardigheden, maar ook aan de kennis van het houden en fokken met kooi- en volièrevogels. Scholing en bijscholing blijft vereist.

Het *Handboek Vogelverzorging* bevat de basiskennis voor de hobbymatige houder en fokker van kooi- en volièrevogels als gezelschapsdieren.

⁵ Henk van der Wal, Jan de Bruine, *Handboek Vogelverzorging*, uitgave Welzo Media Productions, serie Over Dieren, 2016, ISBN 978 90 5831 2955.

Alle facetten van de hobby worden beschreven vanuit praktijkervaringen van de auteurs en dragen zo bij aan de parate kennis voor iedere vogelliefhebber.

2.7 De houderijrichtlijnen.

Artikel 3.17. Informatieverstrekking bij (commerciële) verkoop of aflevering (Besluit houders van dieren) geeft onderstaande wettelijke verplichting aan:

1. Bij de (commerciële) verkoop of aflevering van een gezelschapsdier, wordt aan een koper of degene aan wie de aflevering plaatsvindt schriftelijke informatie over het verkochte of afgeleverde gezelschapsdier verstrekt teneinde hem in staat te stellen het gezelschapsdier zo goed mogelijk te verzorgen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing indien de koper of degene aan wie de aflevering plaatsvindt een overeenkomstig deze paragraaf geregistreerde inrichting (b.v. dierenwinkel), een circus of een dierentuin is.
3. De in het eerste lid bedoelde informatie heeft in ieder geval betrekking op de verzorging, de huisvesting en het gedrag van het gezelschapsdier en de kosten die gemoeid gaan met het houden van het gezelschapsdier.

Hoewel dit artikel is opgenomen in paragraaf 2 dat handelt over het bedrijfsmatig verkopen van vogels, is de NBvV van mening dat bij het overdragen van kooi- en volièrevogels tussen hobbymatige vogelliefhebbers onderling informatieoverdracht moet plaatsvinden.

Op dit moment zijn voor 500 aantoonbaar gehouden vogelsoorten Houderijrichtlijnen opgesteld. Deze komen in 2020 beschikbaar via de website van de NBvV.

Houderijrichtlijnen zijn geschreven op basis van praktijkervaringen van vogelliefhebbers die met de betreffende vogelsoort fokken. Ze zijn te gebruiken als een “Bijsluiter”, zoals de overheid dit gebruikt bij het overgeven van dieren aan anderen.

3.Dierenethiek.

Tijdens de literatuurstudie voor het schrijven van het rapport “Het hobbymatig fokken met kooi- en volièrevogels” en het formuleren van een zienswijze op het fokbeleid van de NBvV, komen wij Commissie Dierenwelzijn en Wetgeving van de NBvV bij herhaling het begrip “dierenethiek” tegen.

Dierenethiek was een onderbelicht item in de avicultuur.

Vanuit de zorgplicht voor zijn gehouden dieren, wordt de fokker steeds meer betrokken bij dierethische dilemma's. Vaak worden ze niet openlijk benoemd, laat staan dat ze bespreekbaar waren.

Op initiatief van de voorzitter van de NBvV, dhr. K. Snijder, werd op 14 januari 2017 het NBvV congres georganiseerd met als titel “Dierenethiek en Verantwoord fokken met kooi- en volièrevogels”. Het begrip dierenethiek in de avicultuur werd ingeleid door dr. Frans Stafleu, dierenarts en universitair docent aan de Geesteswetenschappen Onderzoekinstituut voor Filosofie en Religiewetenschap (OFR). van de Universiteit van Utrecht.

3.1 De Thema commissie Dierenethiek.

De aanwezigen op het congres vroegen al naar het vervolgtraject.

Voor de Commissie Dierenwelzijn en Wetgeving NBvV was dit aanleiding te starten met een Thema commissie Dierenethiek binnen de NBvV. In de loop van 2017 is dit verder uitgewerkt.

Een eerste reactie op de voorbereidingen kwam binnen via de verslaglegger van het congres en zal voortaan “De 10 regels van Louis” genoemd worden. Zelf noemt hij het een “Ethische Reveil”.

De 10 regels van Louis.

1. De dierenhouder handelt **bewust**; weet wat hij doet (planning) en waarom (doel).
2. De dierenhouder handelt **duurzaam** met oog voor de toekomst en hij houdt bij het uitoefenen van zijn liefhebberij of beroep rekening met zijn omgeving.
3. De dierenhouder is **georganiseerd** en sluit zich aan bij een houderijorganisatie waardoor hij kent en gekend is.
4. De dierenhouder is **empathisch**; in staat om zich in te leven in de omstandigheden en de emoties van de dieren die hij houdt.
5. De dierenhouder is **innovatief**; hij staat open voor vernieuwing en omarmt ontwikkelingen die het welzijn verbeteren van beroeps- of hobbymatig gehouden dieren.
6. De dierenhouder handelt **integer**; hij kan over gedrag en keuzes ten aanzien van het houden van dieren verantwoording afleggen.
7. De dierenhouder handelt **legaal**; wet- en regelgeving zijn leidend bij het uitoefenen van de liefhebberij of beroepspraktijk.
8. De dierenhouder handelt **onbaatzuchtig**; eigenbelang is ondergeschikt aan dat van de gehouden dieren.
9. De dierenhouder geeft zich rekening van zijn **rentmeesterschap**; het houden en vermeerderen van dieren dient niet alleen het eigenbelang, maar ook dat van toekomstige generaties.
10. De dierenhouder handelt **verantwoord**; met oog voor normen en waarden en bij het houden van dieren daarnaar handelend.

3.3 Ethiek.

Ethiek is de leer over het moreel handelen van de mens op velerlei gebieden.

Kort geleden waren er drie gebieden waar de ethiek zich bezig hield met het morele handelen van mensen. De wijsbegeerte, de theologie en de medische wetenschap.

Tegenwoordig houdt de ethiekleer zich bezig met alle facetten van het menselijk handelen.

Ook het houden en fokken van dieren mag zich verheugen in de belangstelling van ethici die zich buigen over de vraag of het houden en fokken van dieren verantwoord is.

3.4 De verantwoordelijkheid van de fokker.

Zonder ons te mengen in een discussie is wel duidelijk dat de mens die dieren houdt en fokt morele verantwoordelijkheid draagt voor het welzijn van deze dieren. Het welzijn van gehouden en gefokte dieren staat op de eerste plaats en de belangen van de houder en de fokker zijn daarbij ondergeschikt.

Dit betekent, dat de houder en fokker van dieren zorg voor draagt dat zijn dieren op juiste wijze worden gehuisvest en de geschikte voeding ontvangen.

Ook de verzorging van de dieren moet adequaat en de juiste hygiëne wordt in acht genomen.

3.5 De zorgplicht van de fokker.

Door het lid zijn van de NBvV conformeren de leden zich aan het beleid van de bond.

Zij zijn zich bewust van de zorgplicht voor de gehouden kooi- en volièrevogels.

Handelingen of het nalaten van handelingen die de gezondheid of het welzijn van de vogels aantasten, moeten achterwege blijven.

Het houden van vogels door zowel liefhebbers als gespecialiseerde vogelliefhebbers heeft als basis voorwaarden ten aanzien van huisvesting en verzorging:

- het natuurlijk gedrag kan de vogelsoort vertonen;
- de huisvesting in overeenstemming is met de grootte van de vogel of met het aantal vogels in een ruimte;
- het aanbod van dagelijks vers voer, afgestemd op de vogelsoort;
- beschikking over vers drinkwater;
- de hygiëne en verzorging in orde is met daarvoor vereiste faciliteiten.

4. Het hobbymatig fokken met kooi- en volièrevogels

Belangrijk voor het hobbymatig houden van vogels door gespecialiseerde vogelliefhebbers is het niet bedrijfsmatig fokken met vogels.

Binnen de avicultuur wordt veel gesproken over het kweken van vogels.

In dit rapport wordt het begrip “fokken met vogels” gebruikt.

Fokken met vogels heeft als definitie⁶ :

Fokken is het door de mens selecteren en met elkaar paren van vogels met als doel de eigenschappen van de volgende generatie nakomelingen zodanig te veranderen, dat de vogels in uiterlijk meer met het –door de mens- gestelde fokdoel overeenkomen. Fokken komt te goede aan mensen, maar niet altijd aan de dieren.

4.1 Fokrichtingen.

Met toename van kennis rond eigenschappen van vogels, maar zeker ook kennis van huisvesting en verzorging van vogels, worden nu vogels gefokt waarvan vroeger werd volgehouden dat zo fokken onmogelijk is.

Het hobbymatig fokken van vogels is meer een proces geworden, waarbij de vogelliefhebber vooraf de fokrichting definieert en dan omzet naar een fokprogramma.

Voor de praktijk zijn drie primaire fokrichtingen door de Bondsraad van de NBvV goedgekeurd:

1. Het in stand houden van de oorspronkelijke erfelijke eigenschappen.
Tot deze groep worden alle vogelsoorten gerekend waarvoor geen standardeisen zijn geschreven en waarbij geen mutaties in de kleur van de bevedering is opgetreden. Hiertoe behoren bijna alle insecten- en vruchtenetende vogelsoorten, maar ook tropische duiven en vele papegaaien en parkieten.
2. Het verbeteren van de oorspronkelijke erfelijke eigenschappen.
De nominaatvorm van een vogelsoort wordt genomen als uitgangspunt. De kwalitatieve verbetering van de erfelijke eigenschappen wordt gemeten ten opzichte van de eisen die voor deze nominaatvorm zijn vastgelegd in standardeisen.
Tot deze groep behoren alle inheemse en uitheemse vogelsoorten, waarbij geen mutaties in de kleuren in de bevedering zijn opgetreden, maar waarvoor wel standardeisen zijn geschreven.
3. Het creëren van nieuwe mutaties in oorspronkelijke eigenschappen om zo nieuwe kleurslagen in een vogelsoort te verkrijgen of om een nieuw ras te ontwikkelen.
Tot deze groep behoren alle vogelsoorten waarmee gericht gefokt wordt op kleurmutaties, zoals bij kleurkanaries, zebravinken, Japanse meeuwen, grasparkieten, Gouldamadines, enz. of waarmee gefokt wordt voor het ontwikkelen van nieuwe rassen zoals bij postuurkanaries en grasparkieten.

Het is mogelijk erfelijke eigenschappen uit verschillende vogelsoorten in een nieuwe vogel samen te brengen. Hierdoor worden hybriden, ook wel bastaarden genoemd, gefokt.

Deze vierde fokrichting wordt door de NBvV niet gestimuleerd (zie hoofdstuk Ethiek)

Fokken is toegestaan, mits het gebeurt op natuurlijke wijze, of via Kunstmatige Inseminatie of Embryo Transplantatie. Niet toegestaan is het fokken na toepassing van CRISPR-Cas-

⁶ Rapport 2010-02, Fokkerij & Voortplantingstechnieken uitgegeven door de Raad voor Dierenaangelegenheden

techniek, of door mutanten te fokken na toedienen van schadelijke stoffen of straling (röntgen, laser). Het argument is, dat het genoom alleen via selectie vanuit de nominaatvorm mag plaatsvinden en niet via de mens geïntroduceerde technieken, die het genoom veranderen. Vanwege ethische aspecten mag bij vogels van NBvV fokkers niet genetisch gemanipuleerd worden. Klassieke veredeling is wel toegestaan.

4.2 Fokprogramma's.

Het is bijna onmogelijk om bij het hobbymatig en duurzaam fokken met kooi- en volièrevogels geen gebruik te maken van een fokprogramma.

Het is haast onmogelijk voor iedere vogelsoort een fokprogramma te schrijven.

Het is wel mogelijk te omschrijven wat het doel van de fokkerij is, omdat de gekozen fokrichting dat al aangeeft.

Vooraf wordt vastgelegd welke onderwerpen in een fokprogramma verwerkt worden. Op die manier wordt een format opgesteld voor diverse fokprogramma's.

Om het uitwerken van een fokprogramma te vereenvoudigen is aan te raden, dat binnen elk fokprogramma dezelfde definities hanteert.

4.3 De indeling van de fokrichtingen.

Fokrichting 1:

Erfelijke eigenschappen.

Het uiterlijk van de vogel is een samenspel van een reeks van waarnemingen.

Vorm en lengte van onderdelen van het lichaam, de structuur van de bevedering, de kleurstoffen in de bevedering, de houding van het lichaam en opzichte van de zitstok zijn voorbeelden van uiterlijk. Al deze kenmerken worden bepaald door erfelijke factoren.

Naast de uiterlijke kenmerken zijn ook een reeks kenmerken, die niet direct aan de vorm en kleur van de vogel te zien zijn. Als voorbeeld zijn het natuurlijk gedrag en het karakter van de vogel.

Tot het natuurlijk gedrag behoren onder anderen:

Het paargedrag;

Het nestgedrag;

Het territoriaal gedrag;

het foerageergedrag;

Het vlieg-, loop-, of zwemgedrag.

Het karakter van de vogel met invloed op haar gedrag ten opzichte van de verzorger.

Er mag geen gevaar voor de verzorger optreden.

Alle genoemde kenmerken zijn aanwezig in de oorspronkelijke vorm van een vogelsoort.

In de avicultuur wordt dit de "wildvorm" of "nominaatvorm" genoemd.

Verschillende fokkers richten zich op het in stand houden van deze wildvorm van een vogelsoort.

Fokrichting 2:

Het verbeteren van de oorspronkelijke erfelijke eigenschappen.

Vanuit de praktijkervaringen met het fokken van kooi- en volièrevogels is vast te stellen dat oorspronkelijke erfelijke eigenschappen niet in een constante uiterlijke vorm overgaan op de volgende generatie nakomelingen. Er is een variatiebreedte in de genetische werking van die erfelijke eigenschappen.

Daarnaast zijn er diverse omstandigheden van buitenaf, zoals het biotoop en habitat waarin de vogels verblijven, en ook de voeding van invloed op het uiterlijk van een vogel.

De samenstelling van fokparen wordt bepaald door de eisen die aan de nieuwe generatie nakomelingen worden gesteld.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers heeft deze eisen vastgesteld en onder gebracht in “standaardeisen”.

De fokker dient een grondige kennis te hebben van de kwaliteit van zijn fokdieren (fokwaarde). Het fokken moet zich richten op het bereiken van een generatie nakomelingen die aan alle onderdelen van de standaard voldoet.

De verbetering van de erfelijke eigenschappen (lees DNA) van een populatie aan vogels komt tot stand door selectie. In de natuur heet dit evolutie, in onze hobby wordt dit fokken ofwel klassieke veredeling genoemd.

De keuze van ouders op basis van veronderstelde fokwaarden leidt tot een verbeterde genetische aanleg in het DNA van de nakomelingen. Het is de taak van de fokker om de fokwaarde van zijn vogels zo goed mogelijk te houden. Dit is alleen mogelijk binnen een grote populatie. De meeste zorg is dan het beperken van inteelt.

Fokrichting 3:

Het creëren van nieuwe variëteiten vanuit mutaties.

Kooi- en volièrevogels worden al eeuwen lang door de mens als gezelschapsdier gehouden. Vogels worden gehouden in een gecontroleerd milieu en binnen een beschermende behuizing. Hierdoor zijn deze vogels sterk afhankelijk geworden van hun verzorger, wat wij het “domesticatieproces” noemen. Binnen dit domesticatieproces wordt het samenstellen van fokparen bepaald door de fokkers op basis van de gekozen fokrichting.

Door de variatiebreedte in het DNA (genetisch materiaal), wijzigt de oorspronkelijke werking van het erfelijk materiaal DNA of RNA in de kernen van vogels. In de avicultuur is dan sprake van een “mutatie”.

Een fokker kan dergelijke wijzigingen negeren, maar er kan met deze uiterlijk verschillende vogels gericht verder gefokt worden. Door selectief te fokken wordt de verandering in uiterlijke kenmerken vastgelegd. Selectieve fokkerij heeft invloed op het uiterlijk, de vorm en de samenstelling van de kleurstoffen in de bevedering.

Binnen dezelfde vogelsoort ontstaan zo nieuwe rassen.

Fokrichting 4:

Het samenbrengen van erfelijke eigenschappen uit verschillende vogelsoorten.

Het fokken van hybriden of bastaarden is een vraagstuk, dat vroeger nauwelijks tot esthetische of ethische opmerkingen leidde. Naar mate de begrippen ethiek en dierenwelzijn meer deel gaan uitmaken van fokprogramma's verandert de zienswijze op het fokken van hybriden. Hybriden fok krijgt steeds meer een negatief imago en wordt afgewezen.

Het beleid van de NBvV, beschreven in de “CODEX voor het hobbymatig houden en fokken met kooi- en volièrevogels”, acht deze fokrichting niet gewenst.

Paringen van vogelsoorten, die in de natuur nooit in elkaars biotoop of habitat voorkomen, maar door fokkers tot stand worden gebracht, vinden vanuit een vorm van traditie en cultuur binnen de avicultuur nog steeds plaats. De nakomelingen worden hybriden genoemd. Als voorbeeld is de kruising tussen kanaries en putters te noemen.

In veel gevallen zijn dergelijke hybriden onvruchtbaar en worden geschaad in hun natuurlijk gedrag. Zeker als ze worden losgelaten of ontsnappen treedt faunavervalsing op.

Vruchtbare nakomelingen worden wel voor een fokprogramma van fokrichting 4 ingezet om erfelijke eigenschappen van de ene vogelsoort naar de andere over te brengen. Feitelijk vindt zo een klassieke vererving plaats wat lijkt op genetische manipulatie. Het is daarom dat de rode kanarie als eerste genetisch gemanipuleerd dier genoemd wordt.

4.4 De opbouw van een eigen populatie.

Op basis van benoemde fokrichtingen worden fokprogramma's worden opgesteld binnen een populatie. Onder populatie wordt dan een groep vogels verstaan die met elkaar paren. Uit de populatie worden de ouderdieren gekozen.

De omvang van de populatie wordt bepaald door het aantal broedkooien van ruime omvang, waarmee het aantal fokparen ingezet wordt. Daarnaast moet de fokker ruimte hebben om reserve vogels in vluchten en volièrres onder te brengen. Dit vergt enige discipline van de fokker.

Te veel vogels op een klein oppervlak geven aanleiding tot verhoging van de stressfactoren bij vogels. De kans op een ziekte uitbraak wordt vergroot. Streven naar sterke en gezonde vogels fokken komt niet zoveel terecht.

Het fokken met een kleine populatie is goed mogelijk mits bekend is wat de afstamming van de vogels is.

4.4.1 Een gesloten of een open populatie?

In een gesloten populatie leven uitsluitend vogels, die langere tijd daarin aanwezig zijn. De combinaties van fokparen worden uit de aanwezige vogels samengesteld.

Wanneer genetische veranderingen optreden wordt de fokwaarde van de vogels binnen de populatie bepaald. Deze fokwaarde is gedurende een aantal jaren opgebouwd binnen de populatie.

In een open populatie worden van eenzelfde vogelsoort nieuwe of aangekochte vogels van dezelfde vogelsoort als ouderdier gebruikt. Het is belangrijk dat de fokkers van een open populatie inzicht krijgen over de afstammingsregistratie aangeleverd door de verkopende fokker. Vogels afkomstig van een vogelmarkt of vogelbeurs hebben veelal geen afstammingsregistratie. Komen de vogels bij de fokker thuis vandaan, dan is deze onmisbare informatie eenvoudiger te verkrijgen.

Door het inzetten van vreemde vogels vermindert de kans op inteelt in de populatie.

4.5 De fokwaarde van de populatie.

Na keuze voor een fokrichting en het opstellen van een fokprogramma worden ouderdieren geselecteerd vanuit de aanwezige populatie.

Selectie van vogels bestaat uit natuurlijke selectie of kunstmatige selectie. Uitgangspunt is dat de fokker een nieuwe generatie opbouwt gericht op vogels, die sterk, gezond, vrij van ziekten en vrij van schadelijke kenmerken zijn.

Natuurlijke selectie is gericht op de overlevingskansen van een vogelsoort. De vogels, die het meest aangepast zijn aan de omgeving, het biotoop en habitat, verhogen hun kans op overleven. De vogels met de gunstigste uiterlijke kenmerken leveren een bijdrage aan het ontstaan van genetische diversiteit. Zwakke vogels overleven nauwelijks en komen niet tot voortplanting.

Het fokken wordt beschouwd als een kunstmatige selectie van ouderdieren via klassieke vererving. Bij selectie moet het doel het fokken van een nieuwe gezonde generatie nakomelingen zijn. Een ander doel kan zijn het fokken van vogels met bepaalde genetische aanleg afkomstig van de ouders.

Zo worden twee groepen genetische eigenschappen onderscheiden:

- genetische eigenschappen die het functioneren van natuurlijk gedrag, het paargedrag, de nestbouw, het broed gedrag, het groot brengen van de jongen, het karakter van de vogel en de gevoeligheid voor erfelijke ziekten beïnvloeden.
- genetische eigenschappen die de bouw van het lichaam bepalen en de verdeling van kleurstoffen in de bevedering regelen.

Daarnaast wordt de prestatie van ouderdieren mede bepaald door omgevingsfactoren als opgroeicondities, verzorging en huisvesting, voeding en klimaat.

Veel genetische eigenschappen worden door de fokker zelf vastgesteld op basis van waarnemingen. Belangrijk is om deze waarnemingen schriftelijk vast te leggen.

Genetische eigenschappen voor de bouw van de soort vogel en voor de verdeling van de kleurstoffen in de bevedering, zijn deze uiterlijke kenmerken als norm vastgelegd in beschrijvingen voor kooi- en volièrevogels. Deze normen heten “standaardeisen”.

De selectie van ouderdieren is gericht op het fokken van nakomelingen, die maximaal voldoen aan de eisen in de standaard.

De mate van selectie is de “fokwaarde” van de vogel.

Een ervaren fokker kan met een goede registratie van afstamming en uiterlijke kenmerken zelf de fokwaarde inschatten.

4.6 Externe beoordeling van een vogel bepaalt de fokwaarde.

Het vaststellen van de fokwaarde op basis van uiterlijke kenmerken vindt extern plaats.

Fokkers zijn lid van een vogelvereniging en soms van een “speciaalclub” voor deze vogelsoort.

Beide soorten verenigingen organiseren jaarlijks in het najaar een keuringsdag. Door de ouderdieren voor de fok ter keuring aan te bieden, worden deze vogels door ervaren keurmeesters via keurlijsten beoordeeld op uiterlijke kenmerken, zoals in de standaardeisen beschreven zijn.

De opmerkingen worden bij de verschillende kenmerken op de keurlijst geschreven. De keurlijst geeft aan of de beoordeelde vogel geschikt is voor het fokdoel.

Op deze wijze wordt mede de fokwaarde van de vogel bepaald.

4.7 Afstammingsregistratie.

In de beschrijving van “populaties” en “fokwaarde” is een afstammingsregistratie van belang. Deze registratie kan schriftelijk via kweekboeken en kaarten, al vele jaren in gebruik. Tegenwoordig zijn digitale programma's, zoals ZooEasy beschikbaar.

Hiermee worden meerdere overzichten uitgedraaid en verschillende berekeningen gemaakt. Met het bijhouden van een kweekboek gaat dat niet zo eenvoudig.

Voor elke methode heeft iedere hobbymatige fokker van volière- en kooivogels de morele zorgplicht een goede registratie van zijn populatie op te bouwen en te onderhouden.

In het belang van gezondheid en welzijn van vogels is het nuttig alle afstammingsgegevens van kooi- en volièrevogels van zowel fokkers als hobbymatige vogelhouders te registreren.

Allereerst geeft registratie een goed inzicht in de afstammingsgegevens. In inteelt en verwantschap tussen vogels. Zo wordt inteelt beperkt.

Daarnaast worden deze gegevens gebruikt in de overdrachtsformulieren, waarbij de vogelfokker het eigendom van de vogel over kan dragen en aantoonbaar maken bij import en export van vogels naar het buitenland.

Een registratie van volièrevogels is goed uitvoerbaar. Er zijn goede producten beschikbaar zoals het digitale registratieprogramma ZooEasy. Dit programma voldoet aan het registreren van het ringnummer, geslacht, ouders, nakomelingen en de registratie of iemand eigenaar of fokker van de vogel is. Ook biedt het mogelijkheden tot populatieanalyses, zoals inteelt- en verwantschapsberekeningen. Via digitale programma's wisselen fokkers onderling afstammingsgegevens van vogels uit en worden automatisch overdrachtsformulieren gegenereerd. Vogelfokkers bewaren zo de gegevens digitaal en uploaden bijlagen bij de vogel.

4.8 Reproductievermogen.

Het reproductievermogen van kooi- en volièrevogels is het vermogen om bevruchte eieren tot nakomelingen te laten komen. Daarna ook het opgroeien van de jongen.

Dit vermogen wordt bepaald aan de hand van waarnemingen rond het nestgedrag, het paargedrag, het broedgedrag, het percentage uitgekomen eieren en het succesvol groot brengen van de jonge vogels. Ook de leeftijd, waarop de vogel voor het eerst broedrijp wordt, is van invloed.

Gelet op de zorgplicht van de fokkers ten aanzien van dierenwelzijn is niet alleen een goede gezondheid van de vogels van belang, ook het aantal broedronden is van invloed op het reproductievermogen op lange termijn.

Uitgaande van diverse fokrichtingen die via beleid van de NBvV mogelijk zijn, is het fokken van volière- en kooivogels niet gericht op een groot aantal nakomelingen.

Hobby fokkers, die serieus een fokrichting kiezen, beperken het aantal broedronden tot één of maximaal twee broedronden per koppel. Dit is afhankelijk van de vogelsoort. Op deze wijze krijgen ouderdieren een langere rustperiode tot aan de rui van de bevedering. Daarna wordt, onderbroken door een keuring, in alle rust voorbereid op het volgende broedseizoen. Zo heeft ook de doorlopen jaarcyclus van de vogels, invloed op het reproductievermogen.

4.9 Surplus dieren.

Een ethische vraag binnen de fokkerij van gezelschapsdieren is:

Wat gebeurt er met de vogels die niet voor de fokkerij worden ingezet?

Afhankelijk van de fokrichting heeft iedere fokker te maken met vogels, die in een volgend broedseizoen niet voor het fokdoel ingezet worden.

De huisvestingsmogelijkheden zijn vaak niet afgestemd op de jaarlijkse toename van de populatie. Om welzijnsonvriendelijke omstandigheden te voorkomen worden surplus vogels overgedragen aan andere vogelliefhebbers.

Met het inwerking treden van importbeperkende maatregelen voor uitheemse vogels is de populatie van zeldzame bedreigde vogels in hun oorspronkelijke biotoop en habitat in Nederland kleiner geworden. Met het toenemen van kennis rond huisvesting en verzorging zijn veel bedreigde vogelsoorten goed te houden en mee te fokken. Het fokken vindt plaats bij gespecialiseerde vogelliefhebbers, die ook lid zijn van een speciaalclub. Maar ook hier ontstaan surplusvogels.

Om de populatie van bedreigde uitheemse vogelsoorten in Nederland niet achteruit te laten gaan, worden surplusvogels overgedragen aan collega fokkers. Zij zetten een nieuw fokprogramma op, waardoor een bijdrage wordt geleverd aan het in stand houden van biodiversiteit binnen bijzondere vogelsoorten.

Een nauwkeurige verwantschapsregistratie is de basis van verdere selectie van de fokvogels.

Ook vindt export van vogels plaats via beroepsmatige vogelhandelaren. Dit is mogelijk als vogels aangeboden worden met een grotere fokwaarde dan de soortgenoten in de ontvangende landen.

4.10 Inteelt.

Het doel van de fokrichtingen voor kooi- en volièrevogels is door klassieke selectie de genetische potentie van nakomelingen te verbeteren ten opzichte van de ouderdieren.

Bij een kleine populatie leiden onzorgvuldige keuzes van fokdieren tot inteelt, waardoor de fokwaarde van de populatie snel achteruit gaat.

Het doorfokken met bepaalde vogels, ook wel lijnenteelt genoemd, heeft als risico dat erfelijke aandoeningen sterker worden binnen een bepaalde afstammingslijn. Dit leidt tot zieke of afwijkende vogels, wat het welzijn van deze vogels aantast. Door met deze vogels verder te fokken, ontstaat een groot risico dat nakomelingen dezelfde afwijkingen of aandoeningen krijgen, waardoor het welzijn van meerdere generaties vogels daarna kan schaden. Het is belangrijk te streven naar inteeltbeperking. Met een digitale afstammingsregistratie is dit te bereiken. Een goed inzicht in de verwantschap- en inteeltpercentages tussen vogels onderling is noodzakelijk om het inteeltpercentage te verlagen. Vogelfokkers zijn daardoor beter in staat verantwoord te fokken.

Een groot risico bij het fokken met vogels met een hoog inteelt coëfficiënt is een toename aan erfelijke gebreken.

Gelet op welzijnsaspecten bij deze nakomelingen wordt binnen een populatie niet gefokt met nauw verwante fokdieren zoals broers maal zussen.

Berekenen van verwantschap gaat snel en eenvoudig met digitale fokprogramma's. Het digitale programma van ZooEasy voorziet in het maken van verwantschapsberekeningen.

4.11 De Overdrachtsverklaring.

Steeds meer vogelliefhebbers bezoeken tentoonstellingen in diverse Europese landen. Tijdens deze tentoonstellingen worden vogelbeurzen georganiseerd. De verkopers worden gevormd door fokkers, die ook deelnemen aan de keuring en aan de tentoonstelling.

Via de catalogus worden de keuringsuitslagen van de vogels beoordeeld en wordt inzicht verkregen in de algemene kwaliteit van de vogels van de verkoper.

Wanneer buitenlandse vogels met een overdrachtsverklaring en een veterinaire verklaring ingezet worden als ouderdieren voor de nieuwe generatie, zal de inteelt in de populatie dalen en de genetische diversiteit in een populatie gunstig beïnvloeden.

Aangekochte buitenlandse vogels moeten wel voldoen aan de Nederlandse standardeisen. Steeds meer maken diverse landen gebruik van uniforme standardeisen.

Omgekeerd geldt hetzelfde. In het buitenland is het gebruikelijk om een overdrachtsverklaring te overhandigen als een vogel van eigenaar wisselt. In Nederland is dit niet verplicht. Wanneer de NBvV deze verklaring als voorwaarde stelt, wordt de handel in vogels in binnen- en buitenland makkelijker. Daarnaast geeft het overdrachtsbewijs inzicht in de afstammingsgegevens, zodat de nieuwe eigenaar verantwoord kan fokken met deze vogels. Bij het gebruik van het digitale programma ZooEasy worden dergelijke overdrachtsverklaringen eenvoudig aangemaakt.

Bijlage A.

Reglement ten aanzien van het hobbymatig fokken met kooi- en volièrevogels.

Artikel 1. Uitgangspunten.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers (afgekort tot NBvV) wenst haar beleid te formuleren ten aanzien van dierwelzijn bij het houden van vogels als gezelschapsdieren. Het houden van, het fokken met, en tentoonstellen, dient op een duurzame, diervriendelijke, en hobbymatige wijze te geschieden.

Zij geeft aan dit beleid invulling door het te baseren op de Nederlandse en Europese wet- en regelgeving voor zover deze van toepassing is op het hobbymatig houden van vogels.

Daar waar mogelijk en of noodzakelijk zal de NBvV vanuit haar wens om zelfregulerend op te treden, haar verantwoordelijkheid nemen.

Artikel 2. Relatie met interne NBvV reglementen.

Het Reglement van de NBvV ten aanzien van het hobbymatig fokken met kooi- en volièrevogels heeft een directe relatie met onderstaande interne regelgeving binnen de NBvV:

- De statuten van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers;
- De Missie van de NBvV;
- Het reglement van de NBvV ten aanzien van de gezondheid en het welzijn van kooi- en volièrevogels;
- Het uitvoeringsbesluit van het reglement van de NBvV ten aanzien van de gezondheid en het welzijn van kooi- en volièrevogels;
- Codex voor het hobbymatig houden van en fokken met kooi- en volièrevogels door leden van de NBvV;
- Het reglement voor de erkenning van nieuwe kleurslagen en rassen bij kooi- en volièrevogels
- Het reglement standaardcommissies.

Artikel 3. Fokrichtingen.

Het fokbeleid van de NBvV richt zich op het hobbymatig en duurzaam fokken met kooi- en volièrevogels en onderscheidt daarbij drie fokrichtingen:

1. Het in stand houden van de oorspronkelijke erfelijk aanwezige eigenschappen.
2. Het verbeteren van de oorspronkelijke erfelijke eigenschappen.

De nominaatvorm van een vogelsoort wordt genomen als uitgangspunt. De kwalitatieve verbetering van de erfelijke eigenschappen wordt gemeten ten opzichte van de eisen die voor de nominaatvorm zijn vastgelegd in standardeisen.

3. Het creëren van nieuwe mutaties in oorspronkelijke eigenschappen om zodoende nieuwe kleurslagen in een vogelsoort te verkrijgen of om een nieuw ras te ontwikkelen.

Artikel 4. Fokprogramma.

Afhankelijk van de keuze van de fokrichting stelt de fokker een fokprogramma op. Dit fokprogramma dient als basisinformatie van waaruit de fokparen worden vastgesteld. Daarnaast wordt aangegeven hoe de populatie aan fokdieren is opgebouwd, de afstammingsregistratie is inzichtelijk gemaakt en welke maatregelen getroffen worden om inteelt te beperken.

Artikel 5. De keuze van de fokdieren.

De keuze van de fokdieren wordt bepaald door het fokdoel en de verwachtingen die er worden gevormd rond de kwaliteit van de nakomelingen.

Alleen sterke en gezonde vogels, die vrij zijn van ziekten en schadelijke kenmerken, worden ingezet. Daarbij is de berekende fokwaarde van de ouderdieren en het reproductievermogen doorslaggevend.

Artikel 6. Reproductievermogen.

Het reproductievermogen van de ouderdieren is mede bepalend voor een succesvolle fokkerij. Voorkomen moet worden dat de ouderdieren te jong zijn.

Afhankelijk van de vogelsoort zijn maximaal twee broedronden per broedseizoen aanvaardbaar.

Artikel 7. Ongewenste schadelijke kenmerken.

Het is niet toelaatbaar dat gefokt wordt met ouderdieren die verantwoordelijk zijn voor het optreden van ongewenste schadelijke kenmerken bij de nakomelingen.

Treden deze kenmerken wel zichtbaar op in de nakomelingen dan moeten deze worden geregistreerd.

Artikel 8. Inteeltcoëfficiënt.

Bi de keuze van de ouderdieren moet worden voorkomen dat door een al dan niet bekende nauwe verwantschap onderling, een te hoog inteeltcoëfficiënt ontstaat.

Vooraf kan deze digitaal worden berekend.

Artikel 9. Buitenissige kenmerken.

Een lang domesticatieproces kan verantwoordelijk zijn voor het fokken van erfelijke eigenschappen die in het uiterlijk van de vogel teug te vinden zijn als een buitenissig kenmerk.

Gelet op het beleid van de NBvV ten aanzien van dierenwelzijn, maar ook op grond van ethische afwegingen is het fokken van dergelijke kenmerken bij nieuwe rassen binnen de NBvV niet meer toegestaan.

Artikel 10. Hybriden of bastaarden.

Het fokken van bastaarden waarbij in de praktijk is aangetoond dat er een sterke verminderde of geheel afwezige vruchtbaarheid optreedt in de nakomelingen wordt, mede gelet op de integriteit en dierenwelzijn van deze bastaarden, niet aangemoedigd.

Bijlage B

Format voor een fokprogramma

Beschrijving fokprogramma

Naam fokker:

Kweeknummer NBvV:

Broedseizoen:

Vogelsoort:

Kleurmutatie:

Wetenschappelijke benaming:

Wat is de gekozen fokrichting?

- Het in stand houden van de oorspronkelijke erfelijk aanwezige eigenschappen;
- Het verbeteren van de oorspronkelijke erfelijke eigenschappen;
- Het creëren van nieuwe mutaties;
- Het samenbrengen van erfelijke eigenschappen uit verschillende vogelsoorten.

Hoe is de opbouw van de populatie?

- Gesloten of open populatie;
- Is er sprake van internationale uitwisseling van genetisch materiaal;
- Is een afstammingsregistratie aanwezig;
- Is er sprake van fokpopulaties in Nederland.

Wat is het reproductievermogen van de ouderdieren?

- Op welke leeftijd is de vogelsoort broedrijp;
- Vaststellen aantal broedronde;
- Zijn waarnemingen rond diverse gedragingen vastgelegd.

Welke maatregelen worden genomen om inteelt te beperken?

- Digitale afstammingsregistratie berekent de inteelt coëfficiënten;
- De selectie van de fokdieren wordt vooraf beschreven.

Welke informatiebronnen zijn beschikbaar voor deze fokrichting?

- In tijdschriften gepubliceerde fokverslagen, houderijrichtlijnen en standaardisen;
- Aanwezige stamboeken of bestandregistraties binnen de speciaalclubs van de NBvV;
- Registratie en publicatie van erfelijke gebreken;
- Registratie van welzijn en gezondheid aspecten.

Bijlage C

Voorbeeld van een uitgewerkt fokprogramma

Beschrijving fokprogramma

Naam fokker: Henk van der Wal Kweeknummer NBvV: KZ 91

Broedseizoen: 2019

Vogelsoort: Emerald lori Kleurmutatie: geen

Wetenschappelijke benaming: Neopsittacus pullicauda pullicauda

Wat is de gekozen fokrichting?

Het in stand houden van de oorspronkelijke erfelijk aanwezige eigenschappen;
Voor deze vogelsoort zijn door de NBvV geen standaardeisen geschreven.

Hoe is de opbouw van de populatie?

Gesloten of open populatie;
Er wordt gefokt vanuit een open populatie.
De ouderdieren zijn recent aangekocht.

Is er sprake van internationale uitwisseling van genetisch materiaal;

De ouderdieren zijn aangekocht op buitenlandse tentoonstellingen in Duitsland en Italië.

Is een afstammingsregistratie aanwezig;

Er is geen afstammingsregistratie aanwezig.

Is er sprake van fokpopulaties in Nederland.

Het aantal bekende fokkers in Nederland is minimaal.

Wat is het reproductievermogen van de ouderdieren?

Op welke leeftijd is de vogelsoort broedrijp;
Het geslacht van de ouderdieren is vastgesteld op basis van een DNA onderzoek via de veren.
De vogels zijn in het 3e jaar broedrijp.

Vaststellen aantal broedronden;

Het broedseizoen heeft geen vaste startdatum.
In de buitenvolière wordt gekozen te beginnen in het voorjaar, als de kou uit de lucht is. De vogels maken maximaal twee broedronden door.
Het aantal eieren per broedronde is 2, de broedtijd is 23 – 26 dagen.

Na 49 dagen kunnen de jongen bij de ouders weg.

Zijn waarnemingen rond diverse gedragingen vastgelegd.

De vogels zijn holenbroeders en nestelen in een broedblok.

De Emerald lori is in het algemeen geen vlieger, maar meer een klauteraar

De vogels moeten bij voorkeur per koppel worden gehuisvest.

Welke maatregelen worden genomen om inteelt te beperken?

Digitale afstammingsregistratie berekent de inteelt coëfficiënten;

De ouderdieren zijn met hun ringnummers en aankoopdatum ingevoerd in een digitaal registratiesysteem.

De inteelt coëfficiënten zijn nog niet betrouwbaar omdat teveel gegevens ontbreken.

De selectie van de fokdieren wordt vooraf beschreven.

De ouderdieren vormen een open populatie.

Geselecteerd is in beginsel op de uiterlijke gezondheidskenmerken en de grootte van de vogels (18 – 20 cm)

Welke informatiebronnen zijn beschikbaar voor deze fokrichting?

In tijdschriften gepubliceerde fokverslagen, houderijrichtlijnen en standaardeisen:

Er zijn geen fokverslagen in tijdschriften aangetroffen.

Door de NBvV zijn houderijrichtlijnen opgesteld.

Voor deze vogelsoort zijn geen standaardeisen aanwezig.

Geraadpleegde literatuur:

Joseph M. Forschaw, *Parrots of the World*, ISBN 978 1408130346

Adri van Kooten, Heinz Schnitke en Herman Kremer,

Papegaaien en Parkieten handboek 2013, in 2 delen.

F. Beswerda, *Lori's*, uitg. Zuidgroep BV Best, 1981, ISBN 906248299

Peter van Odekerken, *A Guide to Lories and Lorikeets*,

published and edited by Australian Birdkeeper, 1995, ISBN 0958744595

Rosemary Low, *Hancock House Encyclopedia of the Lories*,

Hancock House Publishers Ltd, 1998, ISBN 0888394136

sales@handcockhouse.com

Josep de Hoy, Andrew Elkott, Jordi Sargatal & David A. Christie, *Handbook of the*

Birds of the World., uitg.: Lynx Edicions, Spanje, 1997, deel 4, ISBN 8487334229

Aanwezige stamboeken of bestandregistraties binnen de speciaalclubs van de NBvV;

Geen gegevens aangetroffen.

Registratie en publicatie van erfelijke gebreken;

Geen gegevens aangetroffen.

Registratie van welzijn en gezondheid aspecten.

Bij het in acht nemen van goede hygiënische maatregelen en het aanbieden van een uitgebalanceerd voer en voedingssupplementen zal een Emerald lori lang in een goede gezondheid verkeren.

Door insleep van buiten af of door het overbrengen door stekende insecten kunnen de vogels in aanraking komen met alle ziekten die bij papegaaiachtigen bekend zijn.

Veel voorkomende ziekten en aandoeningen bij papegaaien en parkieten zijn::

Virale aandoeningen;

Bacteriële en mycotische aandoeningen;

Parasitaire aandoeningen;

Voedingsgerelateerde stoornissen;

Vederafwijkingen;

Intoxicaties, vergiftigingen;

Reproductiestoornissen;

Overige frequent voorkomende aandoeningen zoals:

jicht, kropstase, luchtzakscheuren, tumoren, doorgroeien van snavel

Er is een kleine kans op het optreden van flagellaten. Deze zweepdiertjes zijn eenvoudig te bestrijden met het middel Ronidazole. De besmetting ontstaat alleen door direct contact met andere lori's.

5. Kenmerken en buitenissige kenmerken.

5.1 Het fokken van kooi- en volièrevogels met buitenissige kenmerken.

Een ethisch vraagstuk vormt het omgaan met het fokken van rassen (en niet van vogelsoorten), die uitwendig buitenissige kenmerken laten zien.

Het betreffen vooral rassen, die in het verleden in zuid-Europa zich zodanig hebben ontwikkeld, dat de houding en bevedering afwijkt van de nominaatvorm van de oorspronkelijke vogelsoorten.

Gelet op de jarenlange praktijkervaring met het fokken van deze rassen wordt gesteld, dat het welzijn van deze vogels niet aantoonbaar is aangetast. Deze vogelrassen volgen het natuurlijke gedrag van de betreffende soort. De uiterlijke kenmerken zijn zodanig doorgefokt dat er wel sprake is van buitenissige kenmerken. Bezoekers aan tentoonstellingen spreken vaak weinig lovend over deze rassen.

5.2 Kenmerken.

Het fokken met kooi- en volièrevogels is ongeacht de gekozen fokrichting gericht op het overbrengen van goede eigenschappen van de ouders naar de nakomelingen.

Belangrijk is, dat de fokker kennis heeft van het gedrag en de wijze van vererving van de genetische eigenschappen, ook wel kenmerken genoemd. Verschillende kruisingen leiden tot dezelfde uiterlijke kenmerken bij verschillende fokkers.

5.2.1 Kenmerken of erfelijke eigenschappen.

In de natuur zien we dagelijks vele levende organismen, die in de loop der tijden niet of nauwelijks in hun uiterlijke waarneembare kenmerken zijn veranderd. De aanwezige kenmerken, feitelijk erfelijke eigenschappen, zijn steeds weer doorgegeven aan de volgende generatie zonder wijzigingen. Daarnaast zijn er ook organismen, die wijzigingen in hun kenmerken hebben ondergaan, zodat er van de oorspronkelijke vorm of gedrag weinig terug te vinden is.

De kenmerken van een soort of ras worden vererfd. Naast overeenkomsten zien we ook verschillen tussen opeenvolgende generaties. Aanwijsbare overeenkomsten en verschillen tussen opeenvolgende generaties vormen de erfelijkheidsleer. Om nader de term erfelijkheidsleer te beschrijven wordt gebruik gemaakt van de definitie van prof. M.J.Sirks uit 1922:

Erfelijkheid is het verschijnsel, dat organismen en hun nakomelingen dezelfde kenmerken vertonen.

Indien een vogelsoort nauwkeurig wordt bekeken, vallen een aantal uiterlijkheden op; kleuren, vormen, afmetingen, enz. Deze uiterlijkheden vormen het beeld van de vogel, maar ook het kenmerk van die vogel.

De kenmerken of eigenschappen van iedere kooi- en volièrevogel zijn te verdelen in twee groepen:

- a. kenmerken of erfelijke eigenschappen (genotype), die het uiterlijk bepalen (fenotype);
- b. kenmerken of erfelijk eigenschappen, die in het DNA van de vogel aanwezig zijn maar niet in het uiterlijk zichtbaar zijn (fenotype).

In de erfelijkheidsleer worden de eigenschappen van het DNA GENOTYPE genoemd. Het uiterlijk en gedrag wat zichtbaar is wordt FENOTYPE genoemd.

5.2.2 Het Genotype.

Ieder organisme is ontstaan uit de samensmelting van een zaadcel en eicel. Hierdoor heeft het van beide ouders een groot aantal erfelijke eigenschappen (DNA) ontvangen. Afhankelijk van de combinatie van deze factoren, worden ze in het uiterlijk zichtbaar, maar het kan ook, dat niet alle aanwezige eigenschappen uiterlijk herkenbaar zijn.

*Het gehele DNA in de celkern met erfelijke eigenschappen noemen we het **Genotype**.*

5.2.3 Het Fenotype.

*De totaliteit van uiterlijke kenmerken, die het beeld vormen van een vogel, noemen we het **Fenotype**.*

Het fenotype van de vogel komt tot stand door de invloed van twee groepen:

- a. de aangeboren eigenschappen, het genotype, welke waarneembaar zijn,
- b. de omgeving en omstandigheden, waarin de vogel leeft.

5.2.4 De levensomstandigheden.

In het begin van het leven op het moment van bevruchting krijgt iedere vogel van zijn ouders een aantal erfelijke eigenschappen mee. Vanaf dit moment is de eicel en verder de vogel onderworpen aan invloeden en levensomstandigheden, zoals: licht, lucht, warmte, vochtigheid, voeding enz. Sommige eigenschappen ondervinden een gunstige invloed, anderen worden tegengewerkt. Hierdoor is het mogelijk dat twee kanaries, die als eicel dezelfde eigenschappen bezitten, later als volwassen vogels onderling diverse verschillen vertonen.

5.2.5 De modificaties.

Bij het bestuderen van het fenotype moet bekeken worden, hoe deze is ontstaan. De invloed van levensomstandigheden kan het fenotype ingrijpend wijzigen, onafhankelijk van de erfelijke eigenschappen. Deze verandering van het fenotype wordt modificatie genoemd.

Een modificatie is een wijziging van het fenotype, door invloeden van buitenaf en kan derhalve ook niet erfelijk vastgelegd worden.

5.2.6 De plaats van de kenmerken.

In de celbiologie wordt bij de bouw van een cel uitvoerig ingegaan op de organellen, die in een cel voorkomen. De erfelijke eigenschappen of kenmerken worden gevormd door een groep genen in de chromosomen (het DNA) in de celkern.

5.2.7 De aanduiding van een kenmerk.

Wildvorm.

In de "vrije natuur" worden vogels waargenomen, die in de loop der eeuwen niet of nauwelijks zijn veranderd. Deze vogels bezitten kenmerken, die het uiterlijk bepalen en onveranderd doorgegeven worden aan de volgende generatie. Het uiterlijk van deze vogels en hun erfelijke eigenschappen wordt "wildvorm" genoemd. Hoewel meerdere genen verantwoordelijk zijn voor het uiterlijk, treden er nauwelijks veranderingen op. Er is sprake van een homogeen factorenbezit bij deze vogels.

De definitie voor wildvorm is:

“ De wildvorm van een kenmerk, is de oorspronkelijke uitsingsvorm van dat kenmerk, zonder dat zich hierbij wijzigingen hebben voorgedaan “.

Mutant.

De uiting van kenmerken wordt bepaald door de structuur en verdeling van de genen in het DNA. Deze DNA structuur kan soms een verandering ondergaan. Deze verandering heeft tot gevolg, dat de genen hetzelfde blijven, maar een ander kenmerk in het uiterlijk optreedt. Dan is er sprake van een mutatie.

Deze mutatie moet wel als erfelijke factor vastgelegd zijn. *“ Het kenmerk, dat een wijziging in haar oorspronkelijke werking is gewijzigd en waarvan de nieuwe werking erfelijk wordt vastgelegd, is een mutant “.*

Erfelijke eigenschappen bij vogels komt voor als mutant of als wildvorm. Erfelijke eigenschappen komen als regel paarsgewijs voor { met uitzondering van een aantal eigenschappen bij popkanaries} De volgende combinaties zijn mogelijk: wildvorm + wildvorm, mutant + mutant of wildvorm + mutant. Vooral de laatste combinatie heeft ingrijpende gevolgen op het uiterlijk. Dit uiterlijk wordt sterk bepaald door het gedrag van de mutantfactor.

5.3 Het gedrag van een kenmerk.

Onder het gedrag van een kenmerk wordt verstaan :
het gedrag van de mutant ten opzichte van de wildvorm.

Mutatie kenmerken gedragen zich ten opzichte van hun wildvorm op drie verschillende manieren:

1. dominant,
2. recessief,
3. intermediair.

Deze uitingen van gedrag worden nogal eens verwisseld met de manier, waarop een kenmerk kan vererven. Het spraakgebruik: “ een kenmerk vererft dominant “ is daarom onjuist.

5.3.1 Dominante kenmerken.

Een dominant kenmerk word zichtbaar, doordat de mutant sterker werkt dan de wildvorm. De werking van de wildvorm wordt door de mutant overheerst. De werking van de mutant is steeds in het uiterlijk van de vogel zichtbaar. Het dominante kenmerk is slechts op één chromosoom van een paar aanwezig.

5.3.2 Recessieve kenmerken.

Een recessief kenmerk wordt zichtbaar, doordat de mutant zwakker werkt dan de wildvorm. De werking van de mutant is *terugtrekend* aan de wildvorm. De werking van de mutant in het uiterlijk van de vogel is dan niet zichtbaar, indien het kenmerk slechts op één van de homologe chromosomen aanwezig is. De uitwerking wordt overheerst door de nog aanwezige wildvorm. In dit geval wordt de werking van de mutant wel in de volgende generatie zichtbaar.

Een recessief kenmerk toont alleen haar werking, indien dit kenmerk als mutant op beide chromosomen van een homoog paar aanwezig is. Bij de man geldt een uitzondering voor het geslachtschromosoom, dat niet homoog is.

5.3.3 Intermediaire kenmerken.

Een intermediair kenmerk wordt zichtbaar, wanneer de werking van een mutant niet dominant is over de wildvorm. Als op een homologe chromosomenpaar zowel de wildvorm als de mutant van intermediaire kenmerken aanwezig is dan wordt in het uiterlijk zowel de werking van de mutant als van de wildvorm zichtbaar.

5.3.4 De onderlinge betrekkingen tussen kenmerken.

Uitgaande van een mutant van een kenmerk, kan deze dominant, recessief of intermediair zijn ten opzichte van de wildvorm. Onderling hebben kenmerken ook invloed op elkaar, ondanks dat ze op verschillende chromosomenparen liggen. De kenmerken kunnen elkaar verhinderen, versterken, maskeren, maar ook kunnen ze hun verschillende werkingen in één vogel verenigen. Zo ontstaan de volgende invloeden:

5.3.5 Lethale kenmerken.

Onder een lethaal kenmerk wordt een mutant verstaan met een dodelijke uitwerking. Deze werking komt voor bij dominante kenmerken, die op beide chromosomen van een homologe paar aanwezig is. Deze lethale mutant zorgt, dat de ontwikkeling van een embryo wordt gestuit.

Het is moeilijk een voorbeeld van lethale kenmerken te geven, omdat bij bekende kenmerken van veel vogelsoorten nauwelijks uitgesproken dominante kenmerken aanwezig zijn. De dominant-wit factor, de Jaspe-factor of bij sommige tropische vogels de pastelfactor wordt beschouwd als een dominante factor, maar het blijkt, dat deze dominantie niet volledig is.

5.3.6 Belettende kenmerken.

Bij kooi- en volièrevogels aanwezige kenmerken vormen geen uitgesproken zelfstandige eenheden. Onderling oefenen kenmerken invloed op elkaar. De werking van een kenmerk oefent zodanig invloed uit, dat een ander kenmerk, waarvan de werking in het uiterlijk zichtbaar zou zijn, nu wordt belet op te treden. Deze kenmerken worden belettende kenmerken genoemd.

5.3.7 Latente kenmerken.

Een latent kenmerk kan wel haar werking in het uiterlijk van een vogel tonen, maar is onder invloed van een belettend kenmerk hiertoe niet meer in staat.

5.3.8 Gekoppelde kenmerken.

Bepaalde kenmerken in het DNA van vogels komen tot stand door de samenwerking van meerdere kenmerken. Wanneer samenwerkende kenmerken verantwoordelijk zijn voor een uiterlijk kenmerk aanwezig op één chromosoom, dan is er sprake van gekoppelde kenmerken.

5.3.9 Complementaire kenmerken.

In tegenstelling tot gekoppelde kenmerken, kan een uiterlijk kenmerk tot stand komen onder invloed van verschillende kenmerken verdeeld over verschillende chromosomen. Deze verschillende kenmerken uiterlijk als één kenmerk, worden complementaire kenmerken genoemd.

5.3.10 Polymere kenmerken.

Naast bekende kenmerken verantwoordelijk voor bijvoorbeeld kleurstoffen in de bevedering zijn bij vogelsoorten nog talrijke kenmerken te onderscheiden, die nog nader bestudeerd

worden. Dit zijn kenmerken verdeeld over vele chromosomenparen en gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor bijvoorbeeld kopvorm, of lengte van het lichaam. Vaak wordt verondersteld, dat gelijkwaardige kenmerken een uiterlijk veroorzaken naarmate ze meer actief zijn. Vooral bij postuurkanaries spelen deze polymere kenmerken een primaire rol. Van polymerie wordt gesproken, wanneer bepaalde eigenschappen door meer dan één gelijkwaardige kenmerken tot stand komt en elkaar in hun werking versterken.

5.3.11 De variatiebreedte van factoren.

Een erfelijke factor of een reeks van factoren is verantwoordelijk voor het uiterlijk kenmerk. Het erfelijk materiaal ligt als basis opgesloten in genen waaruit de factor is opgebouwd. Het is het niet, dat een erfelijke factor in verschillende vogels van dezelfde soort constant werkt en dezelfde uiterlijke kenmerken laat zien. Dan zouden alle vogels met hetzelfde kenmerk. onderling geen verschillen laten zien, terwijl de uitslagen op keuringsdagen duidelijk verschillen aantonen.

Het is voor iedere fokker belangrijk voortdurend stil te staan bij het feit dat een soorteigen kenmerk in iedere vogel anders in het uiterlijk zichtbaar wordt. Zorgvuldig omgaan met erfelijke eigenschappen bij de verschillende kruisingen en onder optimale omstandigheden leidt tot het fokken van kooi- en volièrevogels, die prima voldoen aan de standardeisen van de vogelrassen.

5.4 Buitenissige kenmerken.

Buitenissige kenmerken zijn kenmerken, die afwijken van de nominaatvorm en van de erkende kleurslagen van kooi- en volièrevogels.

De uiterlijke verschijningsvorm is dusdanig afwijkend van gangbare kenmerken, dat een antwoord op de noodzaak alleen langs ethische richtlijnen kan worden bepaald.

Veel vogelliefhebbers en burgers wijzen deze buitenissige kenmerken af en zien de noodzaak er niet van in.

Met de toename van kennis en toepassing van genetica slagen fokkers van kooi- en volièrevogels er in buitenissige kenmerken niet in hun vogels te fokken.

Soms wordt een fokker gedreven door financiële hebzucht dan dat hij zich zorgen maakt om de gezondheid en welzijn van de vogels.

5.4.1 De mogelijke oorzaken van buitenissige kenmerken.

Erfelijke afwijkingen en ziekten.

Erfelijke afwijkingen en ziekten liggen ten grondslag aan het ontstaan van afwijkingen in de kleurstoffen in de bevedering, maar ook in de structuur van de bevedering.

Schadelijke gevolgen.

Uiterlijke buitenissige kenmerken hebben schadelijke gevolgen voor het welzijn en de gezondheid van zowel ouderdieren als nakomelingen.

Bij het samenstellen van fokparen wordt vooraf onderzocht, welke belasting bij de nakomelingen optreedt door een extreme ontwikkeling van raskenmerken en daarbij de vervolgschade van buitenissige kenmerken.

De fokker mag geen fokrichting nastreven, die bij de kooi- en volièrevogels pijn, lijden, schade of dieronvriendelijke ingrepen aan de verschijningsvorm of het natuurlijk gedrag veroorzaken.

Combinaties van mutaties.

Met het optreden van mutaties, die invloed uitoefenen op kleurstoffen in de bevedering, neemt ook het fokken van combinaties van mutanten toe.

De mutatiecombinaties zullen gewijzigde kleurstoffen in de bevedering afzetten, die als totale kleuruiting geen bijdrage leveren aan het totale kleurenpalet.

Dominante mutaties.

Een mutatie geeft een bepaald uiterlijk ten opzichte van de wildvorm. Overheerst de invloed van de mutatie over de wildvorm, dan is er sprake van een "dominantie".

Dominante kenmerken kunnen gekoppeld zijn aan een recessieve lethale factor.

Wanneer het kenmerk homozygoot is voor deze recessieve lethale factor zal het embryo in het ei afsterven en minder levend geboren nakomelingen geven.

Dominante kenmerken met recessieve lethale factoren oefenen invloed uit op de structuur van de bevedering en vooral op de kuifbevedering. Vooral in gedomesticeerde vogelsoorten en rassen, zoals postuurkanaries, zebra's, Japanse meeuwen, en grasparadijzen is dit zichtbaar. Het fokken van homozygote mutanten is binnen het beleid van de NBvV niet toegestaan.

Bevedering.

Diverse buitenissige kenmerken ontstaan door te ver en te lang doorfokken met afwijkingen of fouten in de bevedering.

De standardeisen voor diverse kooi- en volièrevogels geven duidelijke richtlijnen voor de lengte van de bevedering in relatie tot hun functie. Uit de kweek blijkt dat bevederingfouten erfelijk zijn. Te lange bevedering is verantwoordelijk voor moeilijkheden met het gezichtsveld en leidt tot het niet meer kunnen vliegen.

5.5 De belastingcategorieën.

In de Duitse, Oostenrijkse en Zwitserse wetgeving is vastgesteld, welke kenmerken bij het fokken van kooi- en volièrevogels erfelijke belasting in de nakomelingen ondervinden bij de kenmerken, die zij van de ouderdieren erven.

Deze landen onderkennen wetmatig vier categorieën in belasting voor de vogels.

- a. Categorie 0: geen belasting voor het dier;
- b. Categorie 1: lichte belasting voor het dier
- c. Categorie 2: gemiddelde belasting voor het dier;
- d. Categorie 3: zware belasting voor het dier.

Bij een lichte belasting is sprake als de verschijningsvorm van een kenmerk gecompenseerd wordt door toegesneden verzorging, houderij omstandigheden en voeding zonder ingrepen aan de vogel. Ook regelmatige medische maatregelen zijn niet nodig.

Met vogels uit categorie 0 en 1 mag worden gefokt.

Met vogels uit categorie 2 mag worden gefokt, wanneer in het fokprogramma aangetoond wordt, dat de belasting van de nakomelingen lager is dan bij de ouderdieren.

Het is verboden met vogels te fokken uit categorie 3.

In Nederland is deze indeling niet opgenomen in het Besluit houders van dieren.

De NBvV bepleit vanuit dierenwelzijn en fokbeleid ook het invoeren van het begrip "belastingcategorie" en het definiëren van voorwaarden in categorie 2 of 3, waarin kooi- en volièrevogels worden ingedeeld.

5.6 Het fokverbod.

Ethische overwegingen vormen aanleiding tot het opleggen van een fokverbod voor kooi- en volièrevogels met buitenissige kenmerken, die vallen onder belastingcategorie 2 of 3.

Het beleid van de NBvV is gericht op het niet meer aanvaarden vanaf 2016 van nieuwe mutaties, mutatiecombinaties en nieuwe rassen.

De kleurslagen ontstaan door mutatie-combinaties en alle rassen, die in 2016 in Nederland nog geplaatst waren in het “Vraagprogramma 2015 - 2019”, worden nog erkend, maar binnen afzienbare termijn wordt een besluit genomen over handhaving of afvoeren van een aantal mutatiecombinaties en raskenmerken.

5.7 Het toelaten tot een keuring van kooi- en volièrevogels.

Het jaarlijkse hoogtepunt voor veel vogelliefhebbers is het inzenden van eigen gefokte nakomelingen en eventueel ouderdieren naar de keuring.

De keuring vindt plaats door opgeleide erkende keurmeesters op basis van standardeisen en of soortbeschrijvingen.

De beoordeling van de keurmeester wordt vastgelegd in opmerkingen over de uiterlijke kenmerken van de vogel op de keurkaart.

Zeer waardevol zijn opmerkingen van de keurmeester over de kenmerken, die van invloed zijn op de fokwaarde van de gekeurde vogel.

Naast eigen inzicht van de fokker is de visie van de keurmeester mede bepalend voor het vaststellen van een populatie aan oudervogels waar verder mee gefokt wordt.

Afhankelijk van de kwaliteit van diverse uiterlijke kenmerken worden punten toegekend. Het systeem van punten waardering wordt gebruikt voor de competitie tussen vogels, die gekeurd worden. De eigenaar van de vogel met de meeste punten wordt uitgeroepen tot kampioen.

5.7.1 Vraagprogramma.

Niet alle vogels worden toegelaten tot een keuring. Om deel te kunnen nemen aan de keuring moet de vogelsoort of het ras voorkomen op de lijst van erkende vogels.

Deze lijst wordt “het Vraagprogramma” genoemd.

Het vraagprogramma heeft een geldigheidsduur van enkele jaren.

Hierdoor is het mogelijk dat het vraagprogramma na verloop van de geldigheidsduur uitgebreid of ingekort wordt.

5.7.2 Erkenningsregeling.

Om in het Vraagprogramma geplaatst te worden moet vanaf 2016 een schriftelijke procedure doorlopen worden.

5.8 Erkenningregeling voor een nieuwe kleurmutatie of een nieuw ras.

5.8.1 Doelstelling.

Kooi- en volièrevogels mogen ter keuring bij opvolgende tentoonstellingen aangeboden worden, als de vogels tenminste met de Nederlandse naam voorkomen in het Vraagprogramma van de NBvV.

Nieuwe kleurmutaties of nieuwe rassen bij kooi- en volièrevogels worden uitsluitend in het vraagprogramma geplaatst als ze voldoen aan de erkenningsvoorwaarden en de procedure genoemd in deze regeling.

5.8.2 De standaard procedure.

Aanvraagprocedure.

Een fokker, die een kooi- of volièrevogel als nieuwe kleurmutatie of als een nieuw ras voor erkenning in aanmerking wil tonen, richt dit verzoek aan de secretaris van de Keurmeestervereniging.

De aanvraag bestaat uit:

- De afstammingsregistratie van de grootouders;
- De afstammingsregistratie van de ouders;
- Het fokverslag van het laatste en voorlaatste broedjaar;
- De beschrijving van de kleurstoffen in de bevedering of raskenmerken van de grootouders;
- De beschrijving van de kleurstoffen in de bevedering of raskenmerken van de ouders;
- De benaming toegekend door de fokker aan de nieuwe kleurmutatie of nieuw ras;
- Een concept standaard met omschrijving van de rubrieken, die afwijken van de nominaatvorm, conform de lay-out van de bestaande standaard voor de nominaatvorm;
- Diverse foto's, die het verschil aangeven tussen de nieuwe kleurslag ten opzichte van de bestaande nominaatvorm of in geval van een nieuw ras de duidelijke kenmerken zoals beschreven in de nieuwe standaard.

Het bestuur van de Keurmeestervereniging beoordeelt de aanvraag en het bijbehorende dossier en stelt vast of het een nieuwe kleurmutatie of een nieuw ras is.

Afwijzing van de aanvraag.

Het bestuur van de Keurmeestervereniging kan de aanvraag afwijzen op basis van een aantal bevindingen:

- Het dossier bij de aanvraag is onvolledig;
- Het betreft geen kleurmutatie of ras, dat als nieuw wordt beschouwd door een opsomming van bestaande factoren.
- Het betreft een kleurmutatie of een ras veroorzaakt door hybridisatie;
- Het betreft een kleurmutatie of een ras dat niet voldoet aan de voorwaarden in het Reglement van de NBvV ten aanzien van de gezondheid en welzijn van kooi- en volièrevogels.
- Het betreft een kleurmutatie of een ras dat aantoonbaar erfelijke afwijkingen in de nakomelingen veroorzaakt;
- Het betreft een kleurmutatie of een ras dat in het uiterlijk buitenissige kenmerken vertoont.

De fokker krijgt bericht van afwijzing en het dossier wordt geretourneerd.

Acceptatie van de aanvraag.

Als het bestuur van de Keurmeestervereniging de aanvraag accepteert wordt het dossier doorgestuurd naar de Standaardcommissie van de Technische Commissie.

De Standaardcommissie beoordeelt of de nieuwe kleurmutatie een modificatie is.

De Standaardcommissie beoordeelt de concept standaard of herschrijft dit concept, zodat het gebruikt kan worden door diverse keurmeesters.

Dit onderzoek gaat volgens de procedure:

- De nieuwe kleurmutatie of het nieuwe ras dient gedurende drie opeenvolgende jaren met minimaal 10 exemplaren per jaar ingezonden te worden op de Nederlandse Kampioenschappen VOGEL, georganiseerd door de NBvV. Het aantal vogels mag van meerdere fokkers afkomstig zijn.
- De vogels worden ingezonden in de groep niet erkende of nieuwe mutanten of niet erkende rassen;
- De Standaardcommissie wijst vijf keurmeesters aan, die de ingezonden vogels beoordelen. De commissie archiveert de bevindingen.
- Tijdens de beoordeling moeten de vogels minimaal op de kenmerkende rubrieken, zoals beschreven in de standardeisen, de waardering “goed” ontvangen. Individueel beoordeelde vogels moeten tenminste 89 punten als eindtotaal behalen;
- Indien binnen een jaar deze waardering niet wordt behaald wordt een vierde jaar toegekend. Een negatief jaar kan de procedure niet onderbreken. Als twee jaar achtereen geen 89 punten als eindtotaal worden behaald, is het niet mogelijk nog een derde jaar in te sturen ter beoordeling.
- Als tijdens dit vierde jaar een vogel het eindtotaal van 89 punten niet behaald wordt de procedure, als de fokker dit wil, opnieuw in gang gezet.

De fokker wordt jaarlijks in kennis gesteld over de bevindingen van de Standaardcommissie.

Na het doorlopen van de erkenningsprocedure draagt de Standaardcommissie het dossier over aan het bestuur van de Keurmeestervereniging.

Het bestuur van de Keurmeestervereniging motiveert haar keuze aan het Hoofdbestuur. Het Hoofdbestuur beslist of de nieuwe kleurmutatie of het nieuwe ras aan het vraagprogramma toegevoegd wordt.

Internationale erkenning.

Nieuwe kleurmutaties en nieuwe rassen die het erkenningstraject binnen COM mondiale doorlopen en daar definitief erkend zijn, hoeven niet aangemeld te worden bij het bestuur van de Keurmeestervereniging. Deze rassen worden in het vraagprogramma van de NBvV opgenomen.

De Standaardcommissie zorgt voor de Nederlandse vertaling van de COM/OMJ standaard en informeert haar keurmeesters via de bestemde kanalen. De leden van de NBvV worden geïnformeerd via het maandblad “Onze Vogels”.

5.8.3 Een versnelde procedure.

Voor een kleurmutatie ontstaan in een vergelijkbaar geslacht binnen dezelfde familie, waar de vererving al bekend is, wordt een versnelde procedure opgestart door het bestuur van de Keurmeestervereniging, indien:

- deze mutatie niet veroorzaakt is door hybridisatie;
- voldoet aan de voorwaarden gesteld in het Reglement van de NBvV ten aanzien van gezondheid en welzijn van kooi- en volièrevogels.
- geen aantoonbaar erfelijke afwijkingen in de nakomelingen veroorzaakt;
- in het uiterlijk geen buitenissige kenmerken vertoont;
- dezelfde fokker gedurende twee opeenvolgende jaren minimaal 2 exemplaren per jaar inzendt op de Nederlandse Kampioenschappen VOGEL, georganiseerd door de NBvV in de groep niet erkende of nieuwe mutanten;
- de individueel beoordeelde vogel tenminste 89 punten als eindtotaal behaalt;
- binnen een jaar deze waardering niet behaald wordt een derde jaar toegekend.
- tijdens dit derde jaar een eindtotaal van 89 punten per vogel niet haalt, moet de procedure opnieuw in gang worden gezet.

Het bestuur van de Keurmeestervereniging vraagt bij het starten van de procedure aan de fokker onderstaande gegevens aan te leveren:

- De afstammingsregistratie van de ouders;
- Het fokverslag van het laatste broedjaar;
- De beschrijving van de kleurstoffen in de bevedering of raskenmerken van de ouders;
- Een concept standaard met omschrijving van de rubrieken die afwijken van de nominaatvorm, zoals beschreven in de bestaande standaard.
- Diverse foto's die het verschil in de nieuwe kleurslag ten opzichte van de bestaande nominaatvorm aangeven.
-

Het bestuur van de Keurmeestervereniging stuurt het dossier door naar de Standaardcommissie. De Standaardcommissie beoordeelt of de kleurmutatie ontstaan is in een vergelijkbaar geslacht binnen dezelfde familie, waarvan de vererving al bekend is.

De Standaardcommissie beoordeelt of (her)schrijft het concept standaard, zodat de keurmeesters tijdens de beoordelingen kunnen gebruiken.

De fokker wordt jaarlijks in kennis gesteld van de bevindingen van de Standaardcommissie.

Na de erkenningsprocedure draagt de Standaardcommissie het dossier over aan het bestuur van de Keurmeestervereniging.

Het bestuur van de Keurmeestervereniging motiveert haar keuze aan het Hoofdbestuur.

Het Hoofdbestuur beslist of de kleurmutatie ontstaan in een vergelijkbaar geslacht binnen dezelfde familie en de vererving al bekend is aan het vraagprogramma toegevoegd wordt.

5.8.4 Presentatie van een voorlopige nieuwe kleurmutatie of een nieuw ras.

Een fokker, die in het laatste of voorlaatste broedjaar een nieuwe kleurmutatie bij de nakomelingen heeft gefokt, of die denkt, dat een nieuw ras is ontstaan, kan deze vogels ter keuring aanbieden op alle keuringen van de NBvV, met uitzondering van de Nederlandse Kampioenschappen.

De vogels worden ingeschreven in de bestaande klassen voor nieuwe mutanten of nieuwe rassen. De vogels worden gekeurd volgens de bestaande technische keurrichtlijnen.

De inschrijving vormt geen onderdeel van het traject om erkenning van een nieuwe kleurmutatie of een nieuw ras te verwerven.

5.9 Het niet toelaten van vogels tot een keuring van kooi- en volièrevogels.

Uitgaande van Nederlandse wetgeving en regelgeving van de NBvV ten aanzien van gezondheid en welzijn voor kooi- en volièrevogels, komen niet alle vogels in aanmerking voor deelname aan de keuring voorafgaand aan een tentoonstelling.

5.9.1 Algemeen.

Niet gekeurd worden:

- Soorten en rassen die niet vermeld zijn in het vraagprogramma van de NBvV ;
- Soorten en rassen die ingedeeld zijn in de belastingcategorie 3;
- Soorten en rassen die kenmerken bezitten ontstaan door hybridisatie;
- Soorten en rassen die vanuit ethische overwegingen worden beschouwd als dragers van buitenissige kenmerken.

5.9.2 Gezondheid en welzijn problemen.

Niet gekeurd worden:

- vogels met ernstige afwijkingen en ziekten;
- vogels met kenmerken die schadelijke gevolgen hebben voor het welzijn en de gezondheid;
- vogels die niet in conditie zijn (dik zitten);
- vogels die zijn bijgekleurd met verf of stiften; ik neem aan dat je niet bedoelt de chemische kleurstoffen als geel en rood door het voer gemengd. Maar meer als de fokker zelf gaat kleuren en stiften.
- vogels die gestrest zijn. Een vogel is gestrest wanneer de vogel in een tentoonstellingskooi zichzelf beschadigt (gebroken vleugel- of staartpennen of andere zichtbare verwondingen), bewegingen maakt of constant alarmkreetjes laat horen.

5.9.3 Het natuurlijk en normaal gedrag.

Niet gekeurd worden:

- vogels uit fokselecties, waarbij ze fysiek gehinderd worden om hun natuurlijk gedrag te tonen;
- vogels met vergroeide vleugeldracht, waardoor ze niet meer normaal kunnen vliegen;
- vogels, die onnatuurlijk gedrag vertonen, zoals bedelen naar voedsel door handopfok;
- vogels, die belemmerd worden in hun foerageergedrag door een vergroeide snavel;
- vogels, die in hun gezichtsvermogen worden belemmerd door beschadigde ogen of aan één of beide ogen blind zijn;
- vogels, die niet meer normaal op een zitstok zitten door het ontbreken van één of meerdere tenen, vergroeide teen of tenen, erg lange nagels of het missen van nagels;

5.9.4 Niet herkenbaar en ongewenste kleurafwijkingen.

Niet gekeurd worden:

- soorten en rassen, waarbij de uiterlijke kleur door mutatie combinaties onvoldoende herkenbaar is;

5.9.5 De bevedering.

Niet gekeurd worden:

- vogels met veerfollikels onder de huid (lumps);
- vogels met een veerstructuur, die het vliegen bemoeilijkt.

5.9.6 De hygiëne.

Niet gekeurd worden:

- soorten en rassen met in de bevedering vederluis of mijten;
- vogels met bloedende verwondingen;
- vogels met herkenningstekens, zoals meer dan één vaste pooring of een niet gesloten kleurring;
- vogels met vuile bevedering;
- vogels in vuile kooien of kooien met vuile zitstokken, drinkflesjes en voerbakjes;
- vogels, die voor, tijdens of na de keuring zijn ondergebracht in niet voorgeschreven kooien;
- vogels, die voor, tijdens of na de keuring zijn ondergebracht in beschadigde kooien.

5.10 Aanvullende specifieke kenmerken bij vogelsoorten, die leiden tot het niet toelaten op een keuring van kooi- en volièrevogels.

Kleurkanaries.

Niet gekeurd worden:

- bonte kleurkanaries;
- kleurkanaries met lumps.

Postuurkanaries.

Niet gekeurd worden:

- postuurkanaries met lange kopbevedering (gladkop of gekuifd) of wenkbrauwen, die het gezichtsvermogen belemmeren;
- postuurkanaries met lumps.

Grasparkieten, *Melopsittacus undulatus*.

Niet gekeurd worden:

- grasparkieten met ernstige bevederingfouten, waardoor zij nauwelijks kunnen vliegen, bijvoorbeeld feather duster;
- grasparkieten met gefriseerde vleugels en rugbevedering;
- grasparkieten met zichtbaar de kruipersziekte;
- grasparkieten met te zware kopvorm, wat het gezichtsvermogen aantast.

Insecten- en vruchtenetende uitheemse vogels.

Niet gekeurd worden:

- hybriden van VI vogelsoorten.

Parkieten, familie Psittacidae.

Niet gekeurd worden:

- hybriden van grote parkieten;

- parkietensoorten met het kenmerk “mottle”, waardoor vanaf het tweede levensjaar een sterke bontvorming in de bevedering optreedt.

Uitheimse duiven, familie Columbidae.

Niet gekeurd worden:

- hybriden van uitheimse duiven.
- Lachduiven met het gen voor de homozygote zijdeveermutatie (krulveer)
-

Uitheimse grondvogels, orde Galliformes en Gruiformes.

Niet gekeurd worden:

- hybriden van uitheimse grondvogels.

6. Ethische dilemma's rond het fokken met kooi- en volièrevogels.

6.1 Kunstmatige Inseminatie.

Kunstmatige Inseminatie (KI) is het door mensen inbrengen van sperma in een vrouwelijk dier (of mens) via materialen.

Bij rundvee werd voor het eerst KI gedaan in 1936.

Het oorspronkelijke doel van KI was het voorkomen van letsel tijdens natuurlijke dekking en infectieziekten.

Naarmate KI meer acceptatie kreeg en de kwaliteit van het verdunde sperma in laboratoria verbeterde, is het niet meer weg te denken bij zoogdieren en pluimvee, die als landbouwhuisdieren worden gebruikt.

Aan het begin van de 20^e eeuw werd ook geëxperimenteerd met kunstmatige inseminatie bij Zebrovinken⁷. In die tijd was er vooral sprake van het vangen van bedreigde vogelsoorten uit het wild en onderbracht in fokstations. De voortplanting vond plaats via KI.

Bij bedreigde vogelsoorten was het belang zoveel mogelijk nakomelingen te kweken.

Door bevruchte eieren bij de vogels weg te halen en daarna kunstmatig uit te broeden. De pop gaat zo sneller over tot het leggen van meer eieren.

De jaaropbrengst aan nakomelingen wordt vergroot.

Bij dit systeem moeten jonge vogels handmatig opgefokt worden. Handmatige opfok zonder veterinaire noodzaak is in Nederland verboden.

In de praktijk heeft de Nederlandse vogelliefhebber nauwelijks bezwaar tegen KI bij bedreigde vogelsoorten. Echter de oorzaken van de status van bedreigde vogelsoorten worden met KI niet weggenomen.

Ook “moeilijk te fokken” is voor sommigen een argument om KI te accepteren.

Vogelparken in Duitsland, Zuidelijk Europa, Saoedi Arabië, (Qatar), veterinaire klinieken in België, maar ook in Nederland worden KI technieken toegepast bij Toekans, Papegaaien, Parkieten, Roofvogels, Kalkoenen, Kraanvogels, Raskippen en Postduiven.

Hier spelen meestal niet motieven gericht op natuurbehoud een rol, maar vaker commerciële belangen en winstbejag.

6.1.1 Kooi- en volièrevogels.

De Nederlandse, georganiseerde, vogelliefhebber dient zich te conformeren aan het beleid van de houderijorganisatie, waarvan hij lid is.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers heeft geschreven beleid voor het fokken met vogels⁸. Op basis van fokprogramma's worden fokparen samengesteld.

Alleen sterke en gezonde vogels vrij van ziekten en schadelijke kenmerken, worden ingezet.

De berekende fokwaarde van de ouderdieren en het reproductievermogen is doorslaggevend.

6.1.2 Standaardeisen.

Veel vogelliefhebbers sluiten het fokseizoen af met het aanbieden van nakomelingen aan een keuring. Veel vogelsoorten zijn omschreven in richtlijnen, ofwel “de standaard”.

Des te meer de vogels aan de standaard voldoen, des te hoger waardeert de keurmeester met punten.

⁷ Tim Birkhead, *Het vogelei, wonder van volmaaktheid*, 2016, blz. 114, De Bezige Bij, Amsterdam/Antwerpen

⁸ Reglement van de NBvV ten aanzien van het hobbymatig fokken met kooi- en volièrevogels, april 2016

De tekst van de standaard is vastgesteld voor veel uiterlijke kenmerken van de vogel. Een vogel die op veel kenmerken voldoet aan de standardeisen, is geschikt voor het volgende fokseizoen als ouderdier.

Een keurmeester stelt daarom hoge eisen zowel aan de ornithologische aspecten van een vogelsoort als aan de praktische kennis van het houden en fokken door de inzender tijdens een keurdag.

6.1.3 Waar gaat het (mis)?

In de afgelopen decennia werden grote en forse vogels als ideaal beeld gezien. Fokkers vonden dat mooi en keurmeesters stimuleerden dit door hoge punten te geven.

Mede door aandacht voor dierenwelzijn en ethiek is in de laatste tien jaren de discussie op gang gekomen bij de fokker en de keurmeester, dat KI helemaal niet nodig is, als de standaard gevolgd wordt.

6.2 Wet- en regelgeving.

6.2.1 Nederlandse Wetgeving.

Wetgeving rond het kunstmatig insemineren van dieren staat beschreven in het “Besluit houders van Dieren” van 5 juni 2014.

Hoofdstuk 1 - Algemeen beschrijft in paragraaf 4 voorschriften met betrekking tot voortplantingstechnieken.

§ 4. Voortplantingstechnieken

Artikel 1.15. Begripsbepalingen.

Deze paragraaf verstaat onder:

voortplantingstechniek: handeling of direct met elkaar samenhangende handelingen, bestemd om geslachtsproducten te winnen, bevruchting tot stand te brengen met behulp van gewonnen geslachtsproducten, of dracht tot stand te brengen op andere dan natuurlijke wijze, alsmede handelingen die bijdragen aan het tot stand brengen van dracht;

geslachtsproducten: sperma, eicellen en embryo's alsmede delen daarvan.

Artikel 1.16. Reikwijdte.

Deze paragraaf is van toepassing op zoogdieren, reptielen, vissen, amfibieën en vogels.

Artikel 1.17. Voortplantingstechnieken.

1. Voortplantingstechnieken worden toegepast op zodanige wijze dat het dier niet onnodig pijn, letsel, stress of ander ongerief ondervindt.

2. Het is verboden sperma te winnen door middel van elektrische prikkeling.

3. Het tweede lid geldt niet voor spermawinning ten behoeve van een door de European Association of Zoos and Aquaria gecoördineerd Europees fokprogramma, mits het dier onder algehele narcose is gebracht en de elektrische prikkeling geschiedt door of onder toezicht van een dierenarts.

In deze paragraaf worden geen beperkende regels gesteld aan het fokken met bepaalde diersoorten zoals genoemd in artikel 1.16.

Een uitzondering wordt gemaakt voor de wijze van spermawinning. Het besluit werd al snel aangepast. Op 17 juni 2014 verschijnt het "Besluit van 17 juni 2014, met daarin wijziging van het Besluit houders van dieren met betrekking tot fokken en bedrijfsmatige activiteiten met gezelschapsdieren.

In Hoofdstuk 3. Houden van dieren anders dan voor landbouwdoeleinden, paragraaf 1. Algemeen, bepaalt in artikel 3.4, welke voorwaarden er zijn bij het fokken met gezelschapsdieren.

Verduidelijking:

Een gezelschapsdier⁹ is een gehouden dier van de hieronder vermelde soorten, dat gehouden wordt voor niet-commerciële privédoeleinden.

Honden; Katten; Fretten;

Ongewervelde dieren; (met uitzondering van bijen, weekdieren van het phylum Mollusca en schaaldieren van het subphylum Crustacea)

Waterdieren voor sierdoeleinden;

Amfibieën;

Reptielen;

Vogels: andere vogelsoorten dan

kalkoenen: dieren van de soort Meleagris gallopavo;

eenden: dieren van de soort Anas platyrhynchos;

ganzen: dieren van de familie anseridae;

kwartels: dieren van het geslacht Cortunix;

parelhoenders: dieren van het geslacht Numididae;

loopvogels: dieren van de orde Struthioniformes;

Zoogdieren: andere knaagdieren en konijnen dan die welke voor voedselproductie zijn bestemd.

Artikel 3.4. Fokken met gezelschapsdieren.

1. Het is verboden te fokken met gezelschapsdieren op een wijze, die het welzijn en de gezondheid van de ouderdieren of de nakomelingen benadeelt.

2. In ieder geval wordt bij het fokken, bedoeld in het eerste lid, voor zover mogelijk voorkomen dat:

a. ernstige erfelijke afwijkingen en ziekten worden doorgegeven aan of ontstaan bij nakomelingen;

⁹ Deze definitie is overgenomen uit de Europese Verordening (EU) 2016/429. Publicatieblad van de Europese Unie, L 84, blz. L84/27, def. No.: 11.

- b. uiterlijke kenmerken worden doorgegeven aan of ontstaan bij nakomelingen die schadelijke gevolgen geven voor welzijn of gezondheid van de dieren;
- c. ernstige gedragsafwijkingen worden doorgegeven aan of ontstaan bij nakomelingen;
- d. voortplanting op onnatuurlijke wijze plaatsvindt;
- e. het aantal nesten of nakomelingen dat een gezelschapsdier krijgt de gezondheid of het welzijn van dat dier of de nakomelingen benadeelt.

Onder 2 d. staat dat, voor zover mogelijk, voorkomen moet worden dat kooi- en volièrevogels zich op een onnatuurlijke manier voorplanten. Kunstmatige inseminatie is niet direct te beschouwen als een natuurlijke manier.
Opmerkelijk is, dat dit artikel geen uitgesproken verbod beschrijft.

6.3 Enquête.

Nadat leden van de Themacommissie Dierenethiek NBvV hun visie op dit ethisch vraagstuk hebben kenbaar gemaakt, is een enquête gehouden onder een klein aantal leden van de NBvV. Aan hen is een drietal vragen voorgelegd:

Is kunstmatige inseminatie bij kooi- en volièrevogels toegestaan?

Wat kunnen positieve argumenten zijn?

Wat zijn negatieve argumenten?

Is kunstmatige inseminatie bij kooi- en volièrevogels toegestaan?

Om deze vraag deskundig en rechtvaardig af te sluiten, wordt opgemerkt dat de Themacommissie Dierenethiek, zich niet bevoegd acht een andere zienswijze te hebben dan de wetteksten rond kunstmatige inseminatie.

Hoewel 40% van de deelnemers aan de enquête veronderstelt, dat KI bij gezelschapsdieren bij wet verboden is, focussen we ons op artikel 3.4, lid 2 onder d, van het Besluit houders van dieren. Dit artikel beschrijft, dat het niet verboden is, maar KI zo veel mogelijk te voorkomen.

Hierdoor ontstaat een ethisch dilemma:

Wanneer is kunstmatige inseminatie onvermijdelijk, gezien tegen de achtergrond van het dierenwelzijnsbeleid van de NBvV?

6.4 Wat zijn positieve argumenten?

Algemeen geven de deelnemers van de enquête aan, dat kunstmatige inseminatie geaccepteerd wordt, als het doel gericht is op het voorkomen van het uitsterven van bedreigde en of zeldzame vogelsoorten.

De kans op uitsterven van een vogelsoort wordt aangegeven in criteria, opgesteld door de Internationale Unie voor Natuurbescherming, de IUCN.

De IUCN kent de volgende criteria:

Uitgestorven	EX
Uitgestorven in het wild	EW
Kritiek (ernstig bedreigd)	CR
Bedreigd	EN
Kwetsbaar	VU
Gevoelig	NT
Van bescherming afhankelijk	CD
Niet bedreigd (veilig)	LC

Vogelsoorten met het criterium EW maken deel uit van gecontroleerde fokprogramma's uitgevoerd door vogelparken, dierentuinen en bij gespecialiseerde vogelfokkers thuis.

Vogelsoorten met het criterium EN of CR komen in aanmerking voor kunstmatige inseminatie. Lang niet alle vogelsoorten met deze criteria worden in Nederland gehouden. Echter, als de oorzaken van de bedreigde situatie niet worden hersteld door aanpassing van het ecosysteem in hun oorspronkelijk leefgebied, zal een populatie, die via KI is grootgebracht, bij het terug zetten in het wild het ook niet redden.

Naast het toestaan van KI bij bedreigde vogelsoorten, zijn er enkele voorstanders om KI bij moeilijk te fokken vogelsoorten toe te staan.

Wat is dan de definitie van "moeilijk te fokken" vogelsoorten? Zodra het maar even tegen zit? Iedere vogelliefhebber moet op de hoogte zijn van het natuurlijk gedrag van de gehouden vogelsoort.

Daarnaast zal zo realistisch mogelijk het ecosysteem, waarin de vogels oorspronkelijk voorkomen, in de volière nagebootst worden.

De houderijrichtlijnen van de NBvV zijn voor vele vogelsoorten behulpzaam.

Mogelijk moet een vogelliefhebber zelf besluiten, dat hij bepaalde vogelsoorten niet kan houden of er niet mee moet fokken.

6.5 De voorwaarden voor uitvoering KI.

De Wet dieren geeft in Hoofdstuk 1, paragraaf 1, artikel 1.1 Begripsbepalingen uitleg van een aantal definities.

Voor de uitvoering van kunstmatige inseminatie bij vogels is het begrip "diergeneeskundige handeling" van toepassing.

Hieronder verstaat de wetgever een handeling bij of met betrekking tot dieren. De wetgever noemt o.a. het winnen en overzetten van embryo's of eicellen en het verrichten van lichamelijke ingrepen ter uitvoering van deze handeling.

Wanneer de handeling van kunstmatige inseminatie bij kooi- en volièrevogels nader wordt bekeken, blijkt duidelijk dat hier sprake is van een diergeneeskundige handeling.

Dergelijke handelingen mogen alleen uitgevoerd worden in dierenartspraktijken en veterinaire klinieken.

6.6 Wat zijn negatieve argumenten voor KI ?

Negatieve argumenten tegen kunstmatige inseminatie bij kooi- en volièrevogels, doen een aanslag op het dierethisch denken.

Er zijn twee tegenstellingen bij KI bij vogels:

Het toelaten van kunstmatige inseminatie;

Het in stand houden van natuurlijk gedrag, o.a. zichzelf voortplanten en zelf nakomelingen grootbrengen.

Uit de enquête komen argumenten voor of tegen kunstmatige inseminatie bij kooi- en volièrevogels naar voren en worden opgedeeld in groepen.

De themacommissie heeft de argumenten ter harte genomen zonder hierop te reageren.

6.7 Morele argumenten bij KI bij kooi- en volièrevogels:

Kunstmatige inseminatie hoort niet thuis in onze vogelhobby;
Het instinct tot natuurlijk voortplanten wordt uit de vogel gefokt;
Is het (nu anno 2018) nodig om KI als norm te nemen bij hobbymatig gefokte vogels;
De mogelijkheid om nieuwe vogelsoorten te creëren moet verboden worden;
De natuur moet haar gang gaan, en vogelliefhebbers waken over het ontplooiën van natuurlijk gedrag bij de vogels; Laat de natuur haar gang gaan, er is al zoveel bewust of onbewust kapot gemaakt, we sturen al zoveel bij;
Het begrip “natuurbroed” zal verdwijnen;
Vogels worden door KI aangezet tot het leggen van broedeieren, terwijl ze nog niet broedrijp zijn;
KI technieken moeten niet gebruikt worden om de puntenscore bij een keuring te verhogen;
KI kan de overdracht van overdraagbare ziektes verminderen;
Bij toepassing KI zijn er geen geografische belemmeringen meer om een vogelsoort voor uitsterven te behoeden;
KI is geen verrijking voor onze hobby, het houden van vogels. Vogels houden staat soms toch al in een kwaad daglicht staat en de belangstelling neemt af.

6.8 Praktijk en commercie.

Kunstmatige inseminatie kan te pas en te onpas worden toegepast en er is geen controle op wie wat doet;
Er moet een registratie komen welke fokkers KI technieken toepassen;
Met KI wordt het erg gemakkelijk gemaakt nakomelingen van moeilijk bevruchtende soorten te verkrijgen;
Als met de hand grootbrengen van papegaaiachtigen per wet al verboden is, hoe moeten we dan omgaan met KI bevruchte eieren geboren in de broedmachine;
KI kan veel stress meebrengen bij vogels, zowel bij het sperma verzamelen als bij het inbrengen in de pop;
NBvV moet voorkomen, dat liefhebbers bedrijfsmatig en commercieel vogels gaan fokken;
KI mag niet toegestaan worden omdat bepaalde vogels veel geld waard zijn;
NBvV leden hebben vogels voor de hobby, niet voor de handel.
Succesvol kweken van meer nakomelingen met KI is alleen maar gericht op commercieel belang;
Bij natuurlijke voortplanting vind een goede bevruchting plaats en is er minder stress;
Het kweken van veel jongen van een goede stamvader hoeft niet gericht te zijn op winstbejag, maar kan leiden tot verbetering van het eigen fokbestand;
Via KI worden “verse genen” uit het wild onttrokken zonder daadwerkelijk vogels uit het wild weg te vangen.

6.9 Genetische diversiteit.

Via KI worden nieuwe mutaties, die via natuurlijke voorplanting niet optreden, opgekweekt.
Door het “opschonen” van sperma worden negatieve genen uitgefilterd om zo “perfecte” en “handzame” vogels te verkrijgen;
Het toelaten van kunstmatige inseminatie verhoogt de kans op genetische manipulatie;
De natuurlijke selectie neemt af en de soort verzwakt in zijn geheel door teveel inteelt;
Er zijn vogelfokkers, die graag veel nakomelingen bij hun vogels fokken en dan niet meer selecteren op de diversiteit van de genen, waardoor zwakke vogels worden gefokt vatbaar voor ziekten en aandoeningen.

Het vermengen van de basisgenen van een ras of soort door KI, vermindert mogelijk de diversiteit en ontstaan er erfelijke ziektes.

6.10 Het fokken van hybriden.

Er blijven altijd vogelliefhebbers, die misbruik maken van KI technieken om nieuwe vogel hybriden te creëren;

Het fokbeleid van de NBVV juicht het fokken van hybriden niet toe. Zeker om hybridenkweek met KI te experimenteren is ongewenst;

Praktijkvoorbeelden.

6.11 KI bij bedreigde vogelsoorten.

De Spix's ara, *Cyanopsitta spixii*.

De vogelsoort spix's ara wordt bedreigd in hun voortbestaan.

Door het verdwijnen van hun leefgebied (habitat), en zeker ook door stroperijen en illegale handel wordt deze vogel erg bedreigd.

De bedreiging met uitsterven door illegale handel omvat 30% van de 355 soorten papegaaien in de wereld.

Een expeditie in Noordoost Brazilië leverde bewijs op, dat de Spix's ara in het wild echt is uitgestorven¹⁰. In 2014 leefden nog 79 exemplaren in gevangenschap.

Daarmee is de Spix's ara de meest bedreigde papegaaiensoort.

Andere bedreigde soorten zijn diverse Ara's en Kaketoës, zoals de Hyacinth ara en de Groenwang amazone.

Om bedreigde soorten in stand te houden wordt kunstmatige inseminatie toegepast.

Eerst moesten technieken worden ontwikkeld om gesimuleerde sperma winning processen te verkrijgen¹¹. Dit verliep in de beginjaren erg moeizaam.

In 39 van de 78 pogingen om sperma te winnen, bleek maar bij 10 van de 17 mannen succesvol.

Bij drie poppen werd via KI het zaad ingebracht; toch waren de eieren niet bevrucht.

De voortplantingstechnieken zijn verbeterd.

Het resultaat is nog niet zo dat alle eieren van door KI bevruchte poppen allemaal uitkomen.

Peter Gubbels, lid van de NBVV, stuurde een artikel naar de Themacommissie Dierenethiek met als titel:

“Eerste Spix's ara kuiken door kunstmatige inseminatie”.

De Al Wabra Wildlife Preservation, AWWP, wordt gevormd door een groene oase waarin wilde dieren van over de gehele wereld zijn samengebracht.

De AWWP is geen dierentuin en niet alle gebieden zijn toegankelijk. Het terrein is 2,5 vierkante kilometer groot en ligt bij de stad Al Shahanlyah in Centraal Qatar.

Het centrum staat onder leiding van Sheikh Saoud Bin Mohammed Bin Ali Al-Thani.

De AWWP houdt 64 van de 83 Spix's ara's uit het stamboek, hetgeen 77% van de totale populatie in de wereld is van deze ara.

Elk jaar is het broedseizoen van de Spix's ara's een hoogtepunt in Al Wabra.

Dit jaar zijn er 4 kuikens uit drie verschillende poppen voort gebracht, waarvan twee door kunstmatige inseminatie, dankzij de experts van “Parrot Reproduction Consulting” in Duitsland.

Zodra de pop het eerste ei had gelegd, nam het team een spermamonster van een man, waarvan aangetoond was at hij een goede kwaliteit sperma had en bracht dit in de eileider van de Spix's pop aan, in de hoop dat dit het volgende ei zou bevruchten voordat de eischaaal was gevormd.

¹⁰ Renato Caparroz e.a. *Analyse van de genetische variabiliteit in een monster van de resterende groep Spix's Macaw door DNA fingerprinting*, Elsevier Biologisch Behoud, volume 99, nr. 3, juni 2001, pag. 307 – 311.

¹¹ D. Fischer e.a. *Het gebruik van sperma-evaluatie en geassisteerde voortplanting bij Spix's ara's in termen van soorten behoud*, Zoo Biol. 33, blz. 234 – 244, 2014 © 2014 Wiley Periodicals Inc.

Dit proces werd herhaald na het tweede en het derde ei, aangezien Spix's ara's vaak een legsel van vier eieren hebben. Na zeven lange dagen kon eindelijk gecontroleerd worden of de eieren waren bevrucht.

Twee van de zeven eieren die kunstmatig waren bevrucht waren inderdaad bevrucht en werden in de broedmachine uitgebroed. De eieren werden dagelijks gecontroleerd en ook werd de hartslag gemonitord, totdat de eieren na 26 dagen uitkwamen.

Dierenarts Daniel Neumann van "Parrot Reproduction consultancy" zegt:

Ik heb vaak kunstmatige inseminatie bij papegaaien toegepast, maar geen enkele keer was dit zo bijzonder als bij de Spix's ara. Als kleine jongen volgde ik al het trieste verhaal van de verdwijning van de Spix's ara in het wild en nu heb ik de eerste succesvolle KI bij een Spix's ara gedaan en dat voelt goed.

Spix's ara's
Foto AWWP Qatar

De volgende stap is het toepassen van KI bij de Spix's ara's die al in Brazilië zijn in het fokstation van AWWP in Brazilië.

Volgens Dr. Tim Bouts, directeur van AWWP in Brazilië worden 10 van de 11 Spix's ara's, die eigendom zijn van de Braziliaanse overheid in NEST, een particulier fokstation in de staat Sao Paulo, verzorgd door personeel van Al Wabra. Men wil een eigen fokstation in Brazilië opzetten en een aantal vogels van Qatar naar Brazilië sturen.

AWWP bezit al 2380 hectare leefgebied voor de Spix's ara in de buurt van Curaça, Caatinga, Brazilië en is actief betrokken bij het herstel van het leefgebied en de voorbereidingen voor de herintroductie van de Spix's ara in het wild.

Elk jaar besteed AWWP meer dan € 215.000 aan de bescherming van de Spix's ara in Qatar en Brazilië.

Hopelijk is dit succesverhaal een echt begin van herstel van de soort in het wild.

Opm.

Uit de reacties op de enquête blijkt, dat op Tenerife KI wordt toepast bij de Spix's ara om ook tot voortplanting te komen.

Na het schrijven van de zienswijze kregen we bericht dat het fokstation in Qatar is gesloten na het overlijden van de sjeik. Er was geen opvolger voor het in stand houden van dit fokstation.

6.12 KI en het fokken van hybriden.

Tegenover de achtergrond van een eeuwenoude traditie in de avicultuur rond het fokken van hybriden (ook wel bastaarden genoemd) met name voor de zang, staat het huidige beleid ten aanzien van dierenwelzijn. De NBvV heeft haar beleid hierop gebaseerd.

De basis van dit beleid is gericht op de behoefte van een gezelschapsdier, in ons geval de kooi- en volièrevogel, om natuurlijk gedrag uit te voeren.

Het fokken van hybriden, waarbij vooraf bekend is dat volgroeide poppen steriel zijn, past niet bij dit beleid.

De Themacommissie Dierenethiek werkt al enige tijd aan een rapport rond het begrip fokken van hybriden. Dit rapport is rond 2021 gereed.

Een hybride vogel is een kruising of bastaard, nadat twee verschillende soorten, geslachten of rassen vogels zich voortgeplant hebben. De voortplanting kan zowel natuurlijk als via KI. Onder vogels in het wild worden steeds vaker hybriden waargenomen¹².

In de natuur komen weinig hybriden voor onder zangvogels.

De natuur heeft een barrière ingesteld om alle vogelsoorten ordentelijk en naast elkaar te laten samenleven¹³:

Verschil in lichaamsbouw;

Verschil in levensgewoonten;

Verschil in gedrag;

Verschil in geslachtskenmerken.

Deze verschillen zijn zo groot, dat paringen en bevruchtingen vrijwel uitgesloten zijn.

Bij gedomesticeerde vogelsoorten zijn de genoemde verschillen kleiner.

Doordat de fokkers de keuze maken bij het koppelen en kruisen van ouderdieren, zijn de mogelijkheden erg groot.

Met de komst van kunstmatige inseminatie nam de mogelijkheid nieuwe mutaties en rassen te fokken versneld toe.

In januari 2018 bezocht een Nederlandse fokker van inheemse vogelsoorten de COM Wereld-tentoonstelling voor vogels in Cesena, Italië.

Italiaanse fokkers lieten daar hybriden zien van een kruising tussen een Kruisbek en een Vink. Uit gesprekken met andere fokkers bleek, dat het onmogelijk is dergelijke hybriden te fokken zonder kunstmatige inseminatie.

Terug in Nederland vraagt de Nederlandse fokker zich af of deze hybride fokkerij in onze hobby gewenst is en is onze hobby hierbij gebaat?

¹² <https://waarneming.nl/vogels/waargenomen> soorten

¹³ Wout van Gils, be/vogels-in-vogelvlucht/374-deel-9-kruisingen-en-hybriden

6.13 De zienswijze van de Themacommissie Dierenethiek.

De Themacommissie Dierenethiek is, als subcommissie van de Commissie Dierenwelzijn-ethiek en wetgeving NBvV, ingesteld om een zienswijze te formuleren voor ingediende dierethische dilemma's.

In het juninummer 2018 van het maandblad Onze Vogels van de NBvV was het artikel opgenomen met als titel "Kritisch Krachtvoer".

In dit artikel wordt ingegaan op kunstmatige inseminatie bij "standaard" vogels. KI wordt gedaan om de verminderde fokwaarde en het teruglopende reproductievermogen ontstaan door te ver doorgevoerde selectie, te compenseren.

Bij de Themacommissie Dierenethiek kwam naar aanleiding van dit artikel de vraag binnen: *Hoe moeten we omgaan met kunstmatige inseminatie bij kooi- en volièrevogels?*

Na literatuurstudie werd dit ethisch dilemma uitgebreid met de vraag:

Wanneer is het toepassen van kunstmatige inseminatie onvermijdelijk, tegen de achtergrond van het beleid over dierenwelzijn van de NBvV?

Uit een enquête waaraan ruim 110 leden van de NBvV in korte tijd hun visie gaven op dit dilemma, kwamen twee argumenten naar voren:

Het toelaten van kunstmatige inseminatie onder voorwaarden bij bedreigde diersoorten;

Het niet toelaten van ki, maar volledig inzetten op het in stand houden van natuurlijk gedrag.

Om tot een zienswijze op deze dierenethische dilemma's te komen, hanteren we een al toegepast systeem in de ethiek.

Kunstmatige inseminatie bij vogels is een moreel oordeel.

Een moreel oordeel wordt gevormd door een drietal aspecten:

Moraal;

Beleving;

Feiten.

6.14 Het MORAAL.

Moraal is een samenspel van waarden en normen.

De Waarden.

Hierbij wordt uitgegaan van de waarden die een individuele vogelliefhebber geeft aan de beleving van zijn hobby en aan zijn omgang met vogels als gezelschapsdier.

Een lid van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers hanteert in onze hobby een gezamenlijke waarde en dat is de "intrinsieke waarde" van de vogel.

De intrinsieke waarde van de hobbymatig gefokte kooi- en volièrevogel.

In de CODEX voor het hobbymatig houden van en fokken met kooi- en volièrevogels door leden van de NBvV staat een alinea "Verantwoording", waarin alle NBvV leden de intrinsieke waarde van de gehouden vogels erkennen.

De erkenning van de intrinsieke waarde van het dier is vastgelegd in Hoofdstuk1, paragraaf 1, artikel 1.3 van de Wet dieren.

Onder intrinsieke waarde wordt verstaan de erkenning van de eigenwaarde van dieren, zijnde wezens met gevoel. Bij het stellen van regels en besluiten wordt de inbreuk op de integriteit of het welzijn van dieren, voorkomen en de zorgplicht voor dieren is verzekerd. Tot de behoefte aan zorg voor dieren wordt gerekend, dat dieren gevrijwaard zijn van:

Dorst, honger en onjuiste voeding;

Fysiek en fysiologisch ongerief;
Pijn, verwonding en ziektes;
Angst en chronische stress;
Beperking van hun natuurlijk gedrag;

6.14.1 De Normen.

Normen of richtlijnen voor kunstmatige inseminatie bij hobbymatig gefokte kooi- en volièrevogels zijn vastgelegd in de Nederlandse wetgeving.
De regelgeving van de NBvV voorziet nog niet in regelgeving voor KI.

6.15 De BELEVING.

Om inzicht in de beleving van vogelliefhebbers en lid van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is een enquête gehouden, waarin gevraagd wordt naar de visie op kunstmatige inseminatie bij kooi- en volièrevogels .
Overduidelijk geeft de meerderheid van de deelnemers aan, dat men KI afwijst.
De afwijzing wordt vertaald in morele argumenten, die als tegenstander van KI gebruikt worden (zie blz. 13).

6.16 De FEITEN.

Kunstmatige inseminatie wordt in de praktijk toegepast bij vogels.
Om een moreel en beleidsmatig oordeel over KI te vellen, moet de vogelliefhebber bekend zijn met de reden van KI, het technische uitvoeringsproces en de gevolgen voor de ouderdieren en hun nakomelingen.
Ook moet een duidelijke definitie worden gemaakt van het begrip “vogels”.
In het kader van deze zienswijze is onderstaande indeling gemaakt:
*Bedreigde Vogelsoorten: Bedreigde vogelsoorten komen voor in fokprogramma's van dierentuinen, fokstations en bij gespecialiseerde vogelliefhebbers.
*In- en uitheemse vogelsoorten, welke door leden van de NBvV hobbymatig en duurzaam gehouden worden als gezelschapsdieren.
*Vogelrassen ontstaan uit kruisingen tussen gedomesticeerde vogelgeslachten of vogelsoorten. De nakomelingen worden hybriden genoemd en zijn lang niet altijd vruchtbaar.

Kunstmatige inseminatie wordt toegepast bij vogelsoorten die in hun voortbestaan worden bedreigd. De technische uitvoering wordt verricht door medewerkers van dierenartsenpraktijken of veterinaire klinieken.

Kunstmatige inseminatie is niet nodig bij kooi- en volièrevogels gehouden als gezelschapsdieren en waarbij fokprogramma's worden opgesteld om te voldoen aan de standaard of aanvullende keurrichtlijnen.
Incidenteel gebeurt KI wel en heeft als achtergrond het compenseren van het niet meer functioneren van natuurlijk voortplantingsgedrag.

Het creëren van nieuwe vogelrassen via KI en hybridisatie heeft geen morele en geen ornithologische meerwaarde.

6.17 De samenvatting van de zienswijze:

De Themacommissie Dierenethiek van de NBvV vat haar zienswijze op het dierethische dilemma samen als volgt.

Hoe moeten we omgaan met de toepassing van kunstmatige inseminatie bij kooi- en volièrevogels?

Het toepassen van voortplantingstechnieken, zoals kunstmatige inseminatie, is moreel aanvaardbaar, mits uitgevoerd wordt door professionals en gericht is op de instandhouding van bedreigde wilde vogelsoorten,

Het natuurlijk gedrag als voortplanting van hobbymatig en duurzaam gehouden vogelsoorten door amateurs, is moreel aanvaardbaar. KI is voor amateurs onaanvaardbaar.

7. Dierenethiek in relatie tot het doden van kooi- en volièrevogels.

Wanneer gezelschapsdieren, zoals onze kooi- en volièrevogels, een natuurlijke dood of door onbehandelbare ziekteverschijnselen sterven, is voor alle houders en fokkers een onvermijdbaar gegeven.

Toch is geen enkele vogelliefhebber blij met één of enkele dode vogels in zijn vogelverblijven.

Vogelliefhebbers steken veel tijd en energie om de vogels in optimale conditie te brengen en te houden.

Ook aan vogels, die in conditie achteruit gaan, wordt veel aandacht besteed. Vaak wordt de hulp van een dierenarts ingeroepen.

De situatie wordt anders, wanneer de vogelliefhebber de beslissing moet nemen een eigen vogel te doden. De handelingen van het doden zijn voor de houder moreel problematisch.

Er ontstaat vooraf aan het doden een dierenethisch dilemma.

Er heerst een conflict tussen de zorgplicht voor onze dieren en de ontstane noodzaak één of meerdere dieren te doden.

Wel rechtvaardigen zwaarwegende doelen om het doden. Desondanks blijft het doden van eigen vogels een ethisch probleem.

In het verleden zijn meerdere onderzoeken uitgevoerd en gepubliceerd om inzicht te krijgen waarom dieren gedood mogen worden.

7.1 Dierenwelzijn.

Het beleid van de NBvV ten aanzien van de gezondheid en het welzijn van kooi- en volièrevogels, heeft als basis de erkenning van de intrinsieke waarde van de gehouden vogels.

Onder intrinsieke waarde wordt de erkenning van de eigen waarde van een vogel verstaan, namelijk een wezen met gevoel.

Elk lid van de bond NBvV conformeert zich aan het beleid van de bond.

Zij zijn bewust van de zorgplicht ten aanzien van de eigen kooi- en volièrevogels.

Handelingen of het nalaten van handelingen, die de gezondheid en het welzijn van de vogels aantasten, worden achterwege gelaten.

7.2 De Publieke opinie.

In voorgaande jaren zijn door diverse instanties publieksenquêtes gehouden.

Een recent onderzoek is gepubliceerd in december 2018 met als conclusie, dat de mens alle soorten dieren mag doden, mits snel en pijnloos.

De argumentatie daarbij is:

- Als dieren een gevaar vormen voor mensen;
- Als dieren ernstig en uitzichtloos lijden;
- Als dieren daarna dienen voor voedsel;
- Als dieren schade aanbrengen aan eigendommen van de mens;
- Als dieren nodig zijn voor medicijnonderzoek;
- Als dieren schade geven aan de natuur voor de beheersjacht.

Echter veel van de ondervraagden zijn van oordeel, dat de eigenaar van een ziek hobby- of gezelschapsdier maximale inspanning moet leveren om het leven van dit dier te redden onafhankelijk van de kosten.

(Onderzoek **KANTAR PUBLIC**, in opdracht van de Raad voor Dierenaangelegenheden)

Na literatuuronderzoek is geen enquête rond het doden van kooi- en volièrevogels door hobbydierhouders aangetroffen.

7.3 Wat bepaalt de Nederlandse wetgeving over het doden van dieren?

De Wet dieren.

Hoofdstuk 2, § 1. Handelingen met dieren, bepaalt het volgende:

Art. 2.1 Dierenmishandeling.

1, Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

Art.2.10 Doden van dieren.

1, Het is verboden dieren behorende tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen diersoorten of diercategorieën te doden, behoudens in gevallen waarin een dier wordt gedood voor de bedrijfsmatige productie van dierlijke producten, of in bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aangewezen gevallen.

Besluit houders van dieren.

Hoofdstuk 1 Algemeen.

§ 3 Doden van dieren.

Art. 1.10 Gevallen waarin dieren mogen worden gedood.

Als gevallen als bedoeld in artikel 2.10, eerste lid, van de wet worden aangewezen gevallen waarin:

- a. een dier wordt gedood ter beëindiging of voorkoming van onmiddellijk gevaar voor mens of dier;
- b. een dierenarts heeft vastgesteld dat doden in het belang van het dier is;
- c. dat doden bij of krachtens enig wettelijk voorschrift of ingevolge een EU-verordening is voorgeschreven;
- d. een dier wordt gedood ter beëindiging van ondraaglijk lijden van het dier;
- e. een dier wordt gedood vanwege niet te corrigeren gevaarlijke gedragskenmerken.

Artikel 1.11 Reikwijdte.

De artikelen 1.12 tot en met 1.14 zijn van toepassing op zoogdieren, reptielen, amfibieën en vogels.

Artikel 1.12 Besparen vermijdbare vorm van pijn, spanning of lijden

Bij het doden van dieren en daarmee verband houdende activiteiten wordt de dieren elke vermijdbare vorm van pijn, spanning of lijden bespaard.

Artikel 1.13 Methoden

1. Een dier wordt gedood door middel van een methode die waarborgt dat de dood onmiddellijk of na bedwelming, maar vóór dat de bewusteloosheid is geweken, intreedt.
2. In afwijking van het eerste lid hoeft een dier niet te worden bedwelmd indien een dier moet worden gedood:
 - a. ter beëindiging of voorkoming van onmiddellijk gevaar voor mens of dier of
 - b. ter beëindiging van ondraaglijk lijden van het dier.

Artikel 1.14 Kennis .

1. Het doden van dieren en daarmee verband houdende activiteiten worden uitgevoerd door personen die aantoonbaar de nodige kennis en vaardigheden bezitten om de taken humaan en doeltreffend uit te voeren.
2. Bij ministeriële regeling kunnen voor de daarin te onderscheiden diersoorten of categorieën dieren nadere regels worden gesteld ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde kennis en vaardigheden.

7.4 Vogelhouders, selectie en euthanasie.

Vogelhouders kunnen hun jonge dieren niet in de nest of op zeer jonge leeftijd selecteren. Voordat een selectie gemaakt kan worden, moet de vogel (jong) volwassen zijn en vaak door de eerste rui (jeugdruï) heen zijn.

Houders fokken vogels om hun collectie in stand te houden, om de kwaliteit van het vogelbestand te verbeteren (fokken naar de standaard) en om de resultaten te showen.

Bij onze leden wordt niet zomaar wat gefokt.

Voor surplus vogels is een goede (export)markt. Deze afzet voor vogels is goed mogelijk in tegenstelling tot surplus konijnen en sierduiven.

Ook is bij kooi- en volièrevogels geen sprake van een overschot aan mannelijke dieren, zoals bij hoenders en (kleinere) zoogdieren.

Onherstelbaar gebrekkige vogels zijn (naast trauma ongelukjes in kooi of volière) het gevolg van inteelt.

Vogelhouders doen het goed door met niet verwante vogels te fokken en zo een gezond fokbestand opbouwen, waardoor aangeboren afwijkingen achterwege blijven.

Fokken op lichamelijke afwijkingen, zoals krulbevedering wat sommigen fraai vinden, wordt door de NBvV ontmoedigd, evenals het fokken van hybriden.

Samenvatting:

- de vogelfokker kan niet in het nest selecteren;
- er is geen overschot aan mannelijke dieren;
- er is een goede (export)markt voor surplus vogels (maar liefhebbers mogen niet zomaar grote aantallen fokken),
- de fokker zorgt voor gezonde nakomelingen bij zijn vogels door inteelt en door afwijkende uiterlijke kenmerken te voorkomen.

Ondanks het naleven van deze gedragsregels moet een vogelhouder soms toch een vogel euthanaseren. Wanneer een vogel onherstelbaar gebrekkig blijkt, of wanneer een vogel onherstelbaar ziek is, zal de eigenaar de vogel moeten doden.

De vogels in onze avicultuur zijn prooidieren van nature en doen zich bij ziekte gezond voor om geen gemakkelijke prooi te lijken.

Wanneer een vogel bol zit of lusteloos is en zo blijk van ziek te zijn, valt er weinig meer aan te dokteren. Goede adequate verzorging en hygiëne in het hok voorkomt veel ellende.

Ongelukjes zijn niet altijd te voorkomen en een gebroken poot of vleugel laat zich moeilijk spalken.

Het is toch geen dagelijkse praktijk, dat een eigenaar gedwongen wordt een vogel te euthanaseren.

Eigen ervaring en navraag bij collega vogelhouders leert, dat voor het doden eigen methodes gebruikt worden. Deze methoden zijn wel efficiënt en voorkomen nodeloos lijden van de vogel. Een protocol opstellen lijkt dan ook overbodig.

De richtlijn is: als blijkt, dat een vogel onherstelbaar gebrekkig, dan wel ziek is, mag een vogelhouder zelf het dier doden, waarbij de dierethiek in acht wordt genomen.

7.5 Zienswijze van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers op het doden van vogels.

In het voorjaar van 2019 is het doden van gezelschapsdieren negatief in de publiciteit gekomen via sociale media en via een televisie uitzending.

Deze aanleiding was voor verschillende houderijorganisaties het doden van gezelschapsdieren als zienswijze nogmaals tegen het licht te houden en schriftelijk vast te leggen.

Ondanks alle goede zorgen, die vogelliefhebbers besteden aan de gezondheid en het welzijn van hun vogels, komt de situatie voor, dat vogels een natuurlijke dood sterven.

Daarnaast moet iedere vogelliefhebber soms een besluit nemen om een vogel te doden.

Het moment van het doden van een vogel is een dierethisch dilemma.

Er moet antwoord worden gegeven op een aantal vragen:

1. Wat bepaalt de Nederlandse wetgeving over het doden van dieren?
2. Wanneer mogen/moeten vogels worden gedood?
3. Hoe moeten/mogen vogels gedood worden?
4. Door wie mogen/moeten vogels worden gedood?
5. Hoe voeren we de kadavers van gedode vogels af?

De Themacommissie Dierenethiek van de NBvV heeft een zienswijze gegeven op vier vragen, gedefinieerd als de dilemma's rond het doden van kooi- en volièrevogels. Het betreft de vragen 2, 3, 4 en 5.

7.6 Wanneer mogen/moeten vogels worden gedood?

Vogels doden mag alleen in uiterste noodzaak. Vogels zijn levende wezens en hebben recht op leven. Maar vogels hebben ook recht vrij te zijn van pijn en lijden.

Het is soms wel nodig dan wel wenselijk, dat vogels worden gedood. Jonge vogels in het nest met ernstige afwijkingen moeten gedood worden. Vogels met vergroeide pootjes of vleugels of bek, hebben ernstige hinder in hun verdere leven en moeten uit hun lijden verlost worden. Als een jonge vogel door een afwijking geen natuurlijk gedrag vertoont, is een dergelijk jong een gebrekkige vogel en moet gedood worden.

Een zieke vogel mag gedood worden, als bewezen is, dat er geen genezing mogelijk is, maar de vogel ernstig lijdt en pijn heeft. Preventieve medicijnbehandelingen verdienen niet in alle gevallen de voorkeur, maar soms overlijden vogels na aankoop snel wat met gebruik van medicatie was voorkomen.

Een derde reden om een vogel te doden is, wanneer de vogel duidelijk het voortbestaan van zijn soortgenoten ernstig in gevaar brengt. Als voorbeeld is een besmettelijke virusziekte fals kanariëpikken. Een vogel met zichtbare pikken moet zo spoedig mogelijk uitgevangen en gedood worden om verdere besmetting van het vogelbestand te voorkomen.

Deze drie redenen zijn in de zienswijze van de NBvV valide redenen, waarom een vogel gedood moet worden. Alle andere redenen zijn illegaal en daarom af te keuren.

Boventallige vogels doden is af te keuren.

Over het algemeen is iedere vogel te verkopen en er is altijd vraag naar vogels.

Vogels doden, die niet voldoen aan de standaard, is af te keuren.

Ook niet gewenste kleuren bij vogels zijn gevraagd bij liefhebbers of voor export.

Het gebeurt ook, dat een handelaar geen surplus vogels inneemt, omdat er geen afzet voor is. De fokker moet dan vanwege ruimtegebrek tot drastische maatregelen overgaan.

Fokken met beleid is wenselijk, maar hierin verschillen vogelliefhebbers van mening.

Vraag en aanbod spelen een grote rol.

Vogels vroegtijdig doden vanwege hun leeftijd en niet meer productief zijn is af te keuren.

7.7 Hoe mogen/moeten vogels worden gedood?

De Nederlandse wetgeving schrijft voor, dat dieren voor het doden eerst verdoofd moeten worden. Het doden dient snel en pijnloos te geschieden..

De Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) heeft in 2016 een rapport geschreven met als titel “Verkorte Zienswijze over tien hulp- vang- en dodingsmiddelen Vogels”, en als subtitel “gevolgen dierenwelzijn en andere ethische aspecten”.

In dit rapport worden niet speciaal de kooi- en volièrevogels genoemd, maar wordt het accent gelegd op productiedieren.

Het doden van vogels mag:

- Door het gebruik van slag- steek- of snijwapens.
Deze methode heeft geen voorkeur omdat de vogel niet direct bewusteloos is en het vaak enige tijd duurt voordat de vogel dood is;
- Door het gebruik van gassen, waardoor bij gebruik van een goede concentratie geen opname van zuurstof meer plaats vindt in de longen.
Eerst treedt een verdamping op, dat leidt tot bewusteloosheid en de dood.
- Door “cervicale dislocatie”, een methode, die handmatig of met een knopbektang wordt uitgevoerd door oprekking en torsie van de nek.
Het is een moeilijke methode en afhankelijk van de vaardigheden van de vogelhouder. Het is belangrijk dat de nekwervels uit elkaar gaan, zodat het ruggenmerg en de hals(slag)aders onderbroken worden. De vogel verbloedt in de hals en heeft geen pijn meer door het onderbroken ruggenmerg.
De RDA concludeert op grond van dierenwelzijn en de ethische aspecten, dat de methode om de nek te breken, niet geschikt is als een directe methode, behalve als het uitgevoerd wordt door bekwame personen.

Het doden door middel van etherdamp (gas).

De methode van doden door middel van gas blijft over als een betere oplossing.

Veel vogelhouders hanteren deze methode.

In de handel is het gas onder de naam “petroleumether” verkrijgbaar. Dit vloeibare ether verdampt snel in een goed afsluitbare fles of harde kunststof pot, met een dusdanige diameter, dat de vogel niet weg kan vliegen. Onder in de pot wordt een doek of een laag watten gelegd. Een kleine hoeveelheid ether wordt op deze laag gesprend, waarbij direct verdamping optreedt. De vogel wordt direct in de pot geschoven en de pot wordt goed afgesloten. De vogel zal direct verdoofd zijn, waarna de dood intreedt.

7.8 Door wie mogen/moeten vogels worden gedood?

Het doden van vogels is geen sinecure.

Het doden moet snel en pijnloos geschieden. Daarom mag degene, die moet doden, geen twijfel of angst vertonen en moet weten hoe de techniek van doden is.

Houders of fokkers met twijfel of niet in staat om het doden moeten er niet aan beginnen.

Twijfel leidt tot onzekerheid. Onzekerheid leidt tot een gebrek aan doortastendheid.

En gebrek aan doortastendheid leidt tot verzwaring van onnodig lijden van de vogel.

Degene, die de vogel dood, moet weten hoe de vogel te verdoven en snel en zonder lijden te doden.

7.9 Hoe voeren we de kadavers van gedode vogels af?

Binnen onze hobby is het belangrijk goed om te gaan met het milieu en het milieubeheer.

Daartoe behoort het afvoeren van afval, zoals mest, strooisel, voerresten, maar ook de dode vogels.

Dode vogels onder het begrip “overig afval”, zoals beschreven in de afvalscheiding regels.

Kadavers van kleine huisdieren worden op verschillende manieren afgevoerd:

- a. Begraven of cremen in eigen tuin of op een dierenkerkhof;
- b. Deponeren in de kadaverbak op de Gemeentelijke milieustraat;
- c. Deponeren in de kadaverbak van de dierenarts.

Begraven of cremen.

Het is toegestaan een dode vogel te begraven in eigen grond op een diepte van tenminste 75 cm. Uiteraard kan gekozen worden voor een begrafenis of crematie op een professionele dierenbegraafplaats.

Deponeren in de kadaverbak op de Gemeentelijke milieustraat.

Elke burger in Nederland betaald WOZ belasting voor zijn woning aan de Gemeente.

In het WOZ tarief zit ook de afvoer van dode huisdieren.

Iedere gemeente is verplicht te zorgen voor een kadaverafvoer. Veelal is dit geregeld op de Gemeentelijke milieustraat of bij de lokale dierenarts.

Deponeren in de kadaverbak van je eigen dierenarts.

Veel vogelliefhebbers hebben een relatie met een eigen dierenarts. Bij de praktijk van deze dierenarts is een kadaverbak aanwezig.

Ook heeft de Gemeente een dierenartspraktijk als servicepunt voor afvoer van kadavers en kan iedere bewoner van de gemeente daar terecht met zijn dode huisdier en ook dode vogels.

8. Begrippen en Definities.

In de Nederlandse wet en Europese verordening wordt een hoofdstuk gewijd aan het uitleggen van de definities.

Hieronder staan een aantal definities met betrekking tot de hobby en sport met vogels.

“afschermplicht”: eigenaren nemen passende maatregelen om zoveel mogelijk te voorkomen dat gehouden vogels in contact komen met in het wild levende vogels of vogels van andere houders.

“AI-gevoelige dieren”: dieren van een soort behorende tot de orde van de hoenderachtigen (*Galliformes*), tot de familie van de eenden, ganzen en zwanen (*Anatidae*), tot de families van de struisvogels (*Struthionidae*), emoes (*Dromaiidae*) en nandoes (*Rheidae*) en voor consumptie gehouden duiven (*Columba Livia*), die gevoelig zijn voor Aviaire Influenza virus;

“bescherming- en toezichtgebied (bt-gebied)”: een beschermingsgebied met een straal van tenminste 3 kilometer en een toezichtgebied met een straal van tenminste 10 kilometer rondom een met HPAI besmet commercieel pluimveebedrijf. (HPAI= Hoog Pathogeen Aviaire Influenza virus)

“bioveiligheidsmaatregelen”: maatregelen gericht op het voorkomen van introductie of verspreiding van ziekten zoals vogelgriep, ziekte van Newcastle of Psittacose en Ornithose.

“dieren”: gewervelde en ongewervelde dieren;

“exoten”: dieren of planten van soorten, die van nature niet in Nederland voorkomen en die door menselijk handelen terecht kwamen in de Nederlandse natuur of dreigen in de nabije toekomst te doen.

“invasieve exoten”: exoten, die een gevaar opleveren voor het voortbestaan van dier- of plantensoorten die van nature in Nederland voorkomen, of een aanmerkelijke verslechtering veroorzaken in het voortbestaan van soorten.

“gezelschapsdier”: een huisdier van de hieronder vermelde soorten gehouden voor niet-commerciële doeleinden.

Honden;

Katten;

Fretten;

Ongewervelde dieren; (met uitzondering van bijen, weekdieren van het phylum Mollusca en schaaldieren van het subphylum Crustacea)

Waterdieren voor sierdoeleinden;

Amfibieën;

Reptielen;

Vogels: andere vogelsoorten dan

kalkoenen: soort *Meleagris gallopavo*;

eenden: soort *Anas platyrhynchos*;

ganzen: familie *anseridae*;

kwartels: geslacht *Cortunix*;

parelhoenders: geslacht *Numididae*;

loopvogels: orde *Struthioniformes*;

“handel”: (Wet dieren), onder handel wordt verstaan: het bezit van dieren met het oog op verkoop, met inbegrip van het aanbieden, enige vorm van al dan niet gratis overdracht aan derden, alsmede de verkoop en andere vormen van overdracht zelf.

“Hobbydierhouders en kleine fokkers” (NBvH Nederlandse Bond van Hobbyhouders) zijn particulieren die zonder winstoogmerk en met oog voor dierenwelzijn landbouwhuisdieren of parkdieren houden en daar al dan niet mee fokken”

“houder van een gezelschapsdier”: een natuurlijk persoon of een eigenaar, die een gezelschapsdier houdt.

“in gevangenschap levende vogels”: andere vogels dan commercieel pluimvee die in gevangenschap worden gehouden, waaronder vogels voor voorstellingen, races, tentoonstellingen, wedstrijden, de fokkerij of verkoop.

“inrichting” (AHR): een ruimte, structuur of, in geval van een veehouderij, waar dieren buiten worden gehouden, of een milieu of plaats waar dieren of levende producten worden gehouden op tijdelijke of permanente basis, met uitzondering van: huishoudens waar gezelschapsdieren worden gehouden; dierenartspraktijken en veterinaire klinieken.

“landdieren”: vogels, landzoogdieren, bijen en hommels;

“ophokplicht”: de plicht, dat vogels in afgesloten stallen worden gebracht en niet naar buiten kunnen. Wel dient het klimaat in orde te blijven, zoals ventilatie en verzorging.

“pluimvee”: vogels gefokt of in gevangenschap gehouden voor de productie van:
Vlees;
eieren voor consumptie;
andere producten;
het uitzetten in het wild;
het fokken van vogels voor onder a) en b) genoemde soorten.

“quarantaine”: dieren geïsoleerd houden ter voorkoming van direct of indirect contact met dieren buiten de epidemiologische eenheid om verspreiding van ziekten te voorkomen. Geïsoleerde dieren worden voor een bepaalde tijdsduur geobserveerd, getest voor de ziekten en behandeld.

“verhandelen”: onder zich hebben, te koop vragen, kopen, verwerven, verkopen, vervoeren, ten vervoer aanbieden, afleveren, gebruiken voor commercieel gewin, huren, verhuren, ruilen, of ten verkoop, vervoer, verhuur of ruil aanbieden, voorradig hebben of voorhanden hebben.

“vogelrichtlijn”: richtlijn 2009/147/EG van het Europese parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU 2010, L20)’

“ziekte”: het zich voordoen van infecties, besmettingen en plagen bij dieren, die worden veroorzaakt door ziekteverwekkers gepaard met klinische of pathologische verschijnselen.

“ziekteverwekker”: een overdraagbare pathogeen van dieren of mensen, die een ziekte veroorzaakt bij dieren.

“zoönose”: een infectieziekte, die van dieren en mensen kan worden overgedragen.

“zoönoseverwekker”: virus, bacterie, schimmel, parasiet of andere biologische entiteit waardoor een zoönose wordt veroorzaakt.

9 Geraadpleegde lectuur

Athena Instituut, VU Amsterdam, *Denken over dieren; thema 7: Fokken van dieren*, 2012

Bundesamt für Lebensmittelsicherheit und Veterinärwesen BLV, *Tierschutz beim Züchten*, Verordnung des BLV über den Tierschutz beim Züchten, 4 Dezember 2014

DKB "*Extremmerkmale bei Ziervögeln*" Mai 2016

Ethiek Instituut Universiteit Utrecht,
*Houden van dieren, over morele rechtvaardiging, doelen
en waarden bij het houden van dieren*. Dr. Franck L.B. Meijboom, maart 2012.

Monografie Het hobbymatig fokken met kooi- en volièrevogels 2016 DE&W 02
Monografie Buitenissige kenmerken en het niet keuren van kooi- en volièrevogels op basis van de Nederlandse wetgeving en de regelgeving van de NBvV. 2016 DE&W 03
Monografie Kunstmatige inseminatie bij kooi- en volièrevogels. 2018 DE&W 08
Monografie Het doden van kooi- en volièrevogels. 2019 DE&W 12

NBvV, *Bondsvademecum*

NBvV, *De kooi- en volièrevogels in Nederland*. 2019 DE&W 04

NBvV, *Inventarisatie fokverslagen voor kooi- en volièrevogels*, 2019 DE&W 05

NBvV, *Bijtijds*", uitg. bestuur keurmeestersvereniging NBvV, oktober 2016.

NBvV, *Standaardeisen kleurkanaries*, 2016, opgesteld door de TC K&P van de KMV

NBvV, *Richtlijnen voor het keuren*, 2014, opgesteld door de TC T&P van de KMV

NBvV, *Handboek Vogelverzorging*, 2016, Henk van der Wal & Jan de Bruine,
uitg. Welzo serie Over Dieren, ISBN 978 90 582129 5 5

Raad voor Dierenaangelegenheden, *Fokken met recreatiedieren 1*, Rapport 2002.02

Raad voor Dierenaangelegenheden, *Fokken met recreatiedieren 2*, Rapport 2002.03

Raad voor Dierenaangelegenheden, *Agenda voor het dierenbeleid*, Rapport 2010.01

Raad voor Dierenaangelegenheden, *Fokkerij & voortplantingstechnieken*, Rapport 2010.02

Raad voor Dierenaangelegenheden, *Fokkerij en voortplantingstechnieken*, Rapport 2015.017

Raad voor Dierenaangelegenheden, *Fokkerij en voortplantingstechnieken, Samenvatting*, februari 2016.

www.rda.nl/publicaties

Sachverständigengruppe Tierschutz und Heimtierzucht, *Gutachten zur Auslegung von § 11b des Tierschutzgesetzes (Verbot von Qualzuchtungen)*, geen jaartal.